

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΒ'

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1945

ΑΡΙΘ. 9-10

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Της Διευθύνσεως, Πρὸς τὰ ἄνω.—Παράκλητα γράμματα.—Ἐπίσημα ἔγγραφα.—Νόμοι.—*Β. Βέλλα*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἐπικαίροι προφητεῖαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.—*Ἰωάννου Ν. Καρμίου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον Κωνσταντίνου Δουδουσιώτου.—*Γρηγορίου Παπαμιχαήλ*, Ἀκαδημικοῦ Περιπατοῦ: Ἀπολογητικαὶ συζητήσεις περὶ τῶν ὑψίστων προβλημάτων. Περὶπατος Α' περὶ θρησκείας.—*Α. Κ. Παπαγεωργιοπούλου* Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλου, Χριστιανικὸν φῶς εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.—*Ἀνδρέου Φιτράκη*, Ἡ θέσις τοῦ Ισραήλ.—*Παρατηρήσεων Στήλη* Διοτομον. Οἱ ἄλλοι ἀνεκδιήγητοι. Τὸ μέγα πρόβλημα. Ἐπικίνδυνος κενοδοξία.—*Χρονικά*.

ΠΡΟΣ ΤΑ ἈΝΩ

Αἱ μεγάλοι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἑορταί δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν χρόνον. Ἐκάστη μᾶς χρησιμεύει πρὸς ἀνάμνησιν γεγονότος ἀναλλοιώτου ὑπὸ τοῦ χρόνου σπουδαιότητος, διότι ὑπομιμνήσκει ἀληθείας διὰ τῶν αἰώνων ἀκαταλύτους. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς μονίμου των διὰ τὸν ἄνθρωπον σημασίας, συμβαίνει πολλάκις νὰ συμπίπτουν πρὸς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας νὰ ἐφελκύνουν ἰδιάζουσαν προσοχὴν, διότι ἡ αἰωνία ἀλήθειά των ἐμφανίζεται μὲ ἐντονώτερον χρῶμα ὡς ἐκ τοῦ συγχρονισμοῦ τῆς πρὸς ζωντανὰς ἐπικαίρους στιγμὰς τῆς ζωῆς.

Ἡ χθὲς πανηγυρισθεῖσα μεγάλη τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἑορτὴ ὑπομιμνήσκει εἰς ἡμᾶς τὸ τέρμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς του καὶ τὸν ἀπὸ τῶν μαθητῶν ἀποχωρισμὸν του. Ἐορταζομένη ὅμως αὕτη σήμερον, προσλαμβάνει μίαν ἐξειδικιασμένην ἐπικαιρότητα, διότι ὁ ἀπ' αὐτῆς πλουτισμὸς τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν πίστεως προσλαμβάνει μίαν ἔξαρσιν περισσότερον ἐνισχυτικὴν τῶν ψυχῶν κατὰ τὰς παρούσας τραγικὰς περιστάσεις.

Ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου σήμερον εἶπερ ποτ' ἄλλοτε ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἀνάγκην εἰς τὸ χάος τῶν ἰδεολογικῶν παρακρούσεων καὶ τῶν ἀνεργματίστων ψυχικῶν παραπλανήσεων, εἶνε ἡ πίστις εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, αὐτὴν δὲ ἀκριβῶς ἔρχεται νὰ ἐνισχύσῃ ἡ ἀνάμνησις τῆς

εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναλήψεως τοῦ ἀνασιάντος Χριστοῦ. Τὸ μέγα τῆς ἡμέρας δῶρον συνίσταται εἰς τὴν διὰ τὸν σύγχρονον χριστιανικὸν κόσμον ἀνανέωσιν τῆς ἐμπειρίας, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου διὰ τὴν ἐξέλεον αὐτὸν ἀναφερόμενον. Κατ' αὐτὴν κυρίως τὴν ἡμέραν ἢ πρὸς τὸν Διδάσκαλον ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις των προβιβάζεται εἰς πραγματικὴν καὶ ὀλοκληρωμένην λατρείαν, διότι, βλέποντες αὐτὸν ἀναλαμβάνομενον εἰς τὸν οὐρανόν, ἀπέκτησαν ὀριστικῶς τὸ πλήρωμα τῆς εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ πίστεως καὶ ἠρθάνθησαν τὴν καρδίαν των εἰς τὰ ἄνω συνανυφουμένην.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο τῆς εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναλήψεως καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδρας τοῦ Ἰησοῦ θέτει διὰ παντὸς τέρμα εἰς τὰς ὀρθολογιστικὰς τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀποπειράς χωρισμοῦ τοῦ Ἰησοῦ τῆς Ἰστορίας ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς πίστεως. Ἀπὸ τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναλήψεως τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ τῆς Ἰστορίας ἀποβαίνει καταληπτότερον, διότι χάνει ἔδαφος ἢ γνώμη δι' οὗτος δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Χριστὸν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐνσαρκώσεως, ὅποτε ὁ Χριστιανισμὸς ἀποστερεῖται παντὸς ὑπερφυσικοῦ στοιχείου. Ὁ προχριστιανικὸς κόσμος δὲν ἐδίψα νὰ ἀποκτήσῃ κυρίως ἓνα Διδάσκαλον, ἢ ἀπλῶς ἓνα Ἰησοῦν, ὅστις ἀπέθανεν· ὁ κόσμος εἶχεν ἀνάγκην ἐνὸς Σωτῆρος Χριστοῦ, ὅστις ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν ζῆ αἰωνίως, ὅστις ζῆσας ἐπὶ τῆς γῆς ὡς Θεάνθρωπος, ἐξακολουθεῖ ζῶν καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ δι' ὃν δύναται νὰ εἴπῃ «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου».

Ἡ ἑορτὴ λοιπόν, τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος βοηθεῖ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πίστεως εἰς τὴν πραγματικὴν ἐννοιάν της, διότι ὁ Χριστιανισμὸς ἢ εἶνε θρησκεία ὑπερφυσικὴ, ἢτοι λατρεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Θεάνθρωπου, ἢ εἶνε μηδέν. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐνταυτῷ ὁ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθημένοσ ὁ-

ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

'Αριθ. 656

Παναγιώτατε και Θειώτατε 'Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώτατε και περισπούδαστε ἀδελφε και συλλειτουργε Κύριε Βενιαμίν, τὴν 'Υμετέραν Παναγιώτητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Χάριτας ὁμολογοῦμεν τῷ Παντοδυνάμῳ Θεῷ τῷ καταξιώσαντι τὸν εὐσεβῆ τῆς καθ' ἡμᾶς 'Αγιοτάτης 'Εκκλησίας λαὸν ἀπαλλαγῆναι ἀνηκέστων συμφορῶν και δεσμῶν και καθοδηγήσαι αὐτόν, τῇ ἔξ ὕψους εὐμενείᾳ, τῷ λιμένι τῆς γαλήνης. Καὶ τῆς φαιδρᾶς τοίνυν χαρᾶς ταύτης, τῆς καταπραΰνουσης τὴν τῆς ψυχῆς ἀθυμίαν και μεταγούσης ἐπὶ τὸ θυμηδέστερον, μέτοχοι γενόμενοι, εὐκαιρον ὑπόλαμβάνομεν ἐπὶ τὴν πνευματικὴν συνάφειαν μετὰ τῆς 'Υμετέρας Παναγιότητος και τῆς περὶ Αὐτὴν 'Αγίας και 'Ιερᾶς Συνόδου διὰ τῶνδε τῶν 'Εορτίων Γραμμάτων παραγενέσθαι.

Εὐδοκίᾳ δηλονότι και χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τὴν 'Αγίαν 'Εβδομάδα τῶν ἱερωτάτων ἀναμνήσεων τοῦ ἔκουσιου Αὐτοῦ Πάθους καταντήσαντες και ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ πρὸς τὸν Πανάγιον Αὐτοῦ τάφον προστρέχοντες, ἐν ᾧ τὴν ἐλπίδα και ζῶην ἠγήσαντο ἐς αἰεὶ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες τεθεικέναι, και πρακῦπτοντες τῷ πνεύματι μεθ' ἱερῶν ἀρρήτου συγκινήσεως παλμῶν ἀμέριστον διατρανοῦμεν τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν τὴν φθαρεῖσαν τῇ ἀμαρτίᾳ φύσιν ἡμῶν θριαμβευτικῶς εἰς οὐρανοὺς και αὐθις ἀναγαγόντα.

Καὶ ταῖς ἐκφάνσεις τῆς περιλάμπρου ταύτης 'Εορτῆς, τῆς φωταυγοῦς τῆς 'Αναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμέρας, ἦν «οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ἡμῶν», πεπληρωμένοι και διὰ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς τοῦ ἐκ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου ἀνατείλαντος 'Ηλίου τῆς Δικαιοσύνης καταλαμπόμενοι, τῷ περῷ τῆς διανοίας σπεύδομεν, ἔξ ἀποφάσεως Συνοδικῆς, προσαγορεύσαι τὴν 'Υμετέραν Παναγιότητα και τὴν περὶ Αὐτὴν τῶν 'Ιερωτάτων

μοούσιος, συνάναρχος και συναΐδιος Υἱός. Αἰ ἐπὶ τῆς γῆς συνδεθεῖσαι πρὸς Αὐτὸν καρδία τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς 'Αναλήψεως εἶνε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐστραμμέναι. Πρὸς τὰ ἄνω ἢ ἀνάμνησίς της καλεῖ, μάλιστα σήμερον, τὰς τόσον ὑπὸ τῶν προσφάτων παγκοσμίων ἀναστατώσεων βασανισθείσας ψυχὰς ἐν πίστει νὰ ἀτενίζουν.

'Αρχιερώων χορείαν διὰ τοῦ ἐπινικίου φωνήματος «Χριστὸς ἀνέστη».

Καὶ εὐρίσκει μὲν ἡ παροῦσα 'Εορτὴ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ σάλῳ και τῇ τοῦ πολέμου ταραχῇ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀπαρασάλευτον τῆς πίστεως πέτραν αὕτη ἐπειδομένη και ἐς αἰεὶ ἔναυλον τὴν τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος Κυρίου φωνὴν ἔχουσα «θαρσεῖτε ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον», βεβαιωτάτην τρέφει τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ τὸν θάνατον σκυλεύσας Κύριος χαρίζεται τὴν πολύτιμον εἰρήνην. ἔφ' ᾧ και ιυχθημέρους τὰς προσευχὰς και τὰς δεήσεις τῷ Παντοδότη Θεῷ ἀναπέμπομεν.

'Επικαλούμενοι δὲ τὰς εὐχὰς και εὐλογίας τῆς 'Υμετέρας Θεοτιμῆτου Παναγιότητος και τῆς περὶ Αὐτὴν 'Αγίας και 'Ιερᾶς Συνόδου και προσεπευχόμενοι Αὐτῇ πᾶσαν παρὰ τοῦ 'Αναστάντος Σωτῆρος ἐνίσχυσιν ἐν τῇ πεπιστευμένη Αὐτῇ ἀγίᾳ ἀποστολῇ, αὐθις δ' Αὐτὴν κατασπαζόμενοι διατελοῦμεν

'Αθήνησι
κθ' μηνὸς 'Απριλίου
, α 2 με'

Τῆς 'Υμετέρας Παναγιότητος
'Αγαπητὸς ἐν Χριστῷ 'Αδελφός
και ὅλος πρόθυμος

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ

'Ομοια Γράμματα διεβιβάσθησαν πρὸς τοὺς Πρωθιεράρχας και τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων 'Εκκλησιῶν.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

'Αριθ. Πρωτ. 115 'Εν Καίρῳ τῇ 23 'Οκτωβρίου 1944

Μακαριώτατε,

Πλήρης χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς φιλάτης και μαρτυρικῆς, ἀλλὰ ἠρωϊκῆς Πατρίδος μας, και ἵνα ἐκδηλώσω τὸν θαυμασμόν, τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα τόσον ἐγὼ, ὅσον και τὰ μέλη τῆς 'Ελληνο-Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Αἰγύπτου πρὸς τὸν ὑπέροχον ἱεράρχην, τοῦ ὁποῖου ἡ στάσις κατὰ τὰς δεινὰς στιγμὰς, τὰς ὁποίας διῆλθον και διέρχονται οἱ 'Ισραηλιταί, ἐστάθη ὡς φαινὸς φάρος φωτίζων και θερμαίνων διὰ τῆς ἀγάπης και στοργῆς τοὺς καταδιωκομένους ἀδελφοὺς ὑπὸ τῶν μισητῶν βαρβάρων, σπεύδω νὰ ἀποστείλω ὡς τεκμήριον τῶν αἰσθημάτων τῶν 'Ισραηλιτῶν ἀπέναντι τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας και τῆς 'Ελλάδος ἰδιαιτέρως, τὴν ἱερὰν σημαίαν ταύτην φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ παρθένων 'Ισραηλιτίδων.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς ὑψωμένη και κυματίζουσα ἐπὶ τοῦ κοντοῦ τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως και ἀναρριπιζομένη ὑπὸ τῆς 'Αττικῆς αὔρας, θὰ συμβολίσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην λαοῦ ἐπὶ χιλιετηρίδας βαδίζοντος

παρά τὸ πλευρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν συμποίᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Εὐχόμενος εἰς τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα ὑγείαν καὶ μακροημέρευσιν πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ Ἕλληνες Ἰσραηλίται ἐπιθυμοῦν,

Διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως
πειθήνιον ὄργανον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος

ΙΩΣΗΦ ΜΠΕΣΣΟΣ

Πρόεδρος

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα
τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κύριον Κ^{ον} Δαμασκηνὸν
Εἰς Ἀθήνας

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ κ. ΜΑΚ ΜΙΛΛΑΝ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Μ. ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΑ

Βαθυτάτα λυποῦμαι, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀναχωρήσω διὰ τὴν Ἀγγλίαν κατόπιν συντηρωτάτης προειδοποιήσεως. Τοιούτοτρόπως στεροῦμαι—ἀλλοίμονον—τῆς εὐκαιρίας νὰ κάμω ἓνα ἀποχαιρετιστήριον ταξίδιον εἰς Ἀθήνας. Θὰ εἶχον τότε τὴν εὐκαιρίαν νὰ Σᾶς παρακαλέσω, ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ με δεχθῆτε εἰς ἀκρόασιν διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἀποχαιρέτησω προσωπικῶς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ νὰ ἐκφράσω πρὸς Αὐτὴν τὴν βιθεϊάν μου ἐκτίμησιν διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν βοήθειαν, τὰς ὁποίας, εἰς κάθε περίστασιν, μὲ παρέσχεν Αὐτῇ, ὅταν ἀπὸ κοινοῦ εἶχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν δυσκόλους καὶ ἐπικινδύνους ἀκόμη περιστάσεις. Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ θεωρήσητε ὑπερβολικὰ τολμηρὸν ἐκ μέρους μου νὰ εἶπω μὲ πόσον θαυμασμὸν παρηκολούθησα τὴν δεξιότητα, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν περιπαθῆ ἀφοσίωσιν τῆς Ὑμ. Μακαριότητος πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀπέναντι ὄλων αὐτῶν τῶν κινδύνων. Θὰ εἶναι πάντοτε δι' ἐμὲ μία πηγὴ ὑπερηφανείας τὸ ὅτι ὑπῆρξα, ἔστω καὶ κατὰ κάποιον ταπεινὸν τρόπον, συνεργάτης τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος κατὰ τὰς σκοτεινὰς ἐκείνας ὥρας. Εἶθε τὸ φῶς τῆς αὐγῆς νὰ ἀνατείλῃ ταχέως καὶ εἶθε ἡ Ἑλλάς νὰ ἀπολαύσῃ ἐν καιρῷ τοὺς καρποὺς τῆς Νίκης, τὴν ὁποίαν ἡ γενναιότης καὶ τὸ θάρρος τῆς ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὴν νὰ καταγάγῃ τόσον κατὰ τοῦ ξένου εἰσβολέως, ὅσον καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐσωτερικῆς διαμάχης.

ΜΑΚ ΜΙΛΛΑΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ κ. ΜΑΚ ΜΙΛΛΑΝ

Τὸ τηλεγράφημα τῆς Ὑμετέρας φίλης Ἐξοχότητος μὲ συνεκίνησε βαθύτατα. Εἶναι πολὺ μεγάλη ἡ λύπη μου, ὅτι στεροῦμαι τῆς πεφωτισμένης καὶ

πολυτίμου συνεργασίας Ὑμῶν, πρὸς ὃν ἡ Πατρίς μου, τὴν ὁποίαν τόσον εὐχρινῶς καὶ βαθέως ἠγαπήσατε, πολλὰς θὰ ὀφείλῃ χάριτας καὶ εὐνώμονα θὰ τρέφῃ πάντοτε τὴν ἀνάμνησιν, διότι εἰς τὰς πλέον δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς τῆς ἐξετιμήσατε τὰς ἀνάγκας τῆς, συνεμερίσθητε τὸν πόνον τῆς καὶ ἐνηργήσατε μὲ διάθεσιν φίλου τῆς ἀκραιφνοῦς. Τὴν λύπην μου ἐκ τῆς διακοπῆς τῆς ἀμέσου συνεργασίας μετριάζει τὸ γεγονός, ὅτι γενικώτεροι λόγοι ἐπέβαλλον αὐτὴν, ἵνα ἡ Πατρίς ὑμῶν χρησιμοποιήσῃ τὰς ἐγνωσμένας ἱκανότητας καὶ ἀρετὰς ὑμῶν εἰς ἄλλας πλέον ἐνδιαφερούσας καὶ ἐπικαιροὺς ἐπάλλξεις. Εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν στενὴν μας συνεργασίαν καὶ φιλίαν καὶ εἶμαι εὐγνώμων πρὸς τὸν Θεὸν ὅτι ἐχάρισεν ἓνα τοιοῦτον ἐγκάρδιον φίλον εἰς τὴν ἠγαπημένην Πατρίδα μου. Χαῖρέ μοι πάντοτε, ἐν εὐδοκίᾳ Κυρίου, ἐξαίρετε φίλε. Ὁ Θεὸς ἂς εὐλογῇ, ἐν ἀγάπῃ πολλῇ, τὰς ἡμέρας καὶ τὰ ἔργα Ὑμῶν.

Ο ΑΘΗΝΩΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΝΟΜΟΙ *

Περὶ συμπληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Κανὼν. Διάτ. Ἐφ. Κυβ. 9 Σεπτ. 1944, φ. 190.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ μόνου τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1625 τῆς 2ας Αὐγούστου ἐ. ε. νόμου «περὶ τροποποιήσεως τῆς διατάξεως τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 671143 Νόμου «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 12 τῆς 19ης Αὐγούστου 1944 πρότασιν τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπεφασίσσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἐγκρίνομεν ὅπως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς διανοσμένης ἤδη ἐνενηκοστῆς συνοδικῆς περιόδου, τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια παρατείνεται δυνάμει τοῦ παρόντος μέχρι πέρατος τῆς ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων δημιουργηθείσης δυσχερείας, ἀποτελέσωσι μέλη αὐτῆς, ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις διαμενόντων καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῶν Ἀρχιερέων, οἱ Σεβασμώτατοι Μητροπολίται 1) Ἰωαννίνων κ. Σπυριδίων, 2) Φιλιππων καὶ Νεαπόλεως κ. Χρυσόστομος, 3) Νευροκοπίου κ. Γεώργιος, 4) Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Προκόπιος, καὶ 5) Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναρίου Ἱεζεκιήλ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 31 Αὐγούστου 1944.

Περὶ θέσεως βοηθοῦ Ἐπισκόπου

Ι. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων

Νόμος 1775. Ἐφ. Κυβ. 18 Σεπτ. 1944, φ. 200.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγ-

* Διὰ λόγους ἱστορικῶς δημοσιεύονται κατὰ χρονολογικὴν σειράν πάντες οἱ ἀπὸ τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς ἀπανεκδόσεως αὐτῆς ἐκδοθέντες ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι.

γελμα του Προέδρου της Κυβερνήσεως προς τον 'Ελληνικόν Λαόν, ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάσσομεν :

"*Ἀρθρον μόνον.*

Αἱ διατάξεις τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθ. 1429)1944 «περὶ θέσεως 'Επισκόπου 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης» ἰσχύουσιν καὶ διὰ τὴν θέσιν βοηθοῦ 'Επισκόπου παρὰ τῇ 'Ιερᾷ Μητροπόλει 'Ιωαννίνων.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

'Εν 'Αθήναις τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1944

Περὶ τῶν διαζευγνυμένων διατάξεις

Νόμος 1912. 'Εφ. Κυβ. 3 'Οκτ. 1944, φ. 229.

"Εχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 'Απριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν 'Ελληνικόν Λαόν, ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάσσομεν

"*Ἀρθρον 1.* Τὰ ἄρθρα 55 καὶ 69 τοῦ Νόμου 671 τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1943 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» ἀντικαθίστανται ὡς ἑπεται:

"*Ἀρθρον 55. 1.* "Ὅστις τῶν συνεζευγμένων εἰς γάμον ζητεῖ τὴν διάζευξιν ὀφείλει ν' ἀποταθῇ περὶ τούτου δι' ἀναφορᾶς τοῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον 'Επίσκοπον, ὁ ὁποῖος προσκαλεῖ καὶ τοὺς δύο συζύγους πρὸς ἀπόπειραν συμβιβασμοῦ, καὶ ἀφοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, μεταχειρισθεὶς ἕλα τὰ πρόσφορα πνευματικὰ μέσα, δὲν δυναθῇ νὰ συμβιάσῃ αὐτούς, ἀποφαίνεται περὶ τούτου διὰ πράξεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀναφορᾶς, τὴν ὁποίαν διευθύνει εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, μεθ' ἧ καὶ μόνον συγχωρεῖται ἡ ἔγερσις τῆς περὶ διαζυγίου ἀγωγῆς.

2. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περὶ ἐνώσεως ἀποπείρας ὁ 'Επίσκοπος δύναται, ἂν θεωρήσῃ τοῦτο ἀναγκαῖον, νὰ δώσῃ ἐγγράφως ἄδειαν εἰς τὴν γυναῖκα νὰ μετακινηθῇ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰς οἰκίαν προσδιοριζομένην παρὰ τῶν συζύγων ἢ παρὰ τοῦ 'Επισκόπου, ὅταν οὗτοι διαφωνοῦσι, μόνον δὲ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς τριαύτης ἀδείας τὰ δικαστήρια κατ' αἰτήσιν τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, δύνανται καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περὶ ἐνώσεως ἀποπείρας νὰ διατάξωσι τὰ ἐν ἄρθρῳ 683 παρὰ γρ. 3, 4 καὶ ὃ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διαλαμβανόμενα προσωρινὰ μέτρα.

3. 'Εὰν δὲ ἡ ἀνωτέρω τρίμηνος προθεσμία παρέλθῃ χωρὶς ν' ἀποφανθῇ κατὰ τ' ἀνωτέρω ὁ ἀρμόδιος 'Επίσκοπος, τότε ἑκάτερος τῶν συζύγων δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου.

4. Μετὰ δὲ τὴν ἔκδοσιν τῆς δικαστικῆς περὶ διαλύσεως τοῦ γάμου ἀποφάσεως καταστάσεως ἀμετακλήτου, ὁ Εἰσαγγελεὺς διευθύνει ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν διὰ νὰ κηρύξῃ καὶ αὕτη τὸν γάμον διαλελυμένον πνευματικῶς.

"*Ἀρθρον 69.* Καταργοῦνται αἱ ἀντικείμεναι εἰς τὸν παρόντα νόμον διατάξεις παντὸς προηγουμένου νόμου ἀφορῶντος τὰ τοῦ Καταστατικοῦ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος.

"*Ἀρθρον 2. 1.* Αἱ διατάξεις τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἰσχύουσιν ἀναδρομικῶς ἀφ' ἧς ἰσχύουσεν ὁ Νόμος 671 τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1943.

2. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Νόμου ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

'Εν 'Αθήναις τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1944.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΙ

ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Πολλάνκις κατὰ τὰς πικρὰς ἡμέρας τῆς ξένης κατοχῆς τῆς χώρας μας, εἰς χρόνους δυσχερεῖς καὶ ἀγωνιώδεις, καθ' οὓς ἡ ὠμὴ βία τοῦ Γερμανοῦ τυράννου εἶχε τὰ πάντα παρασύρει, κατέφευγον εἰς τὴν Π. Δ. καὶ ἰδίως τοὺς Προφήτας διὰ νὰ ἀνεύρω κείμενα καὶ προφητείας, ποιηθείσας εἰς ἀναλόγους πρὸς τὰς ἡμετέρας περιστάσεις, καὶ ἀντλήσω ἐκείθεν παρηγορίαν καὶ δύναμιν. Πολλὰ σχετικὰ ἠδυνήθημι νὰ εἶρω, ἀλλὰ πάντων ἐξέχει μία προφητεία τοῦ 'Αββακούμ, ἣτις θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐγράφη διὰ τὴν ἐποχὴν μας. 'Ὁ προφήτης, παρεισάγων τὸν Θεὸν ὀμιλοῦντα, εἰκονίζει τὴν φρικτὴν τῆς χώρας ἐρήμωσιν, ἣν ἐπέφερον οἱ Χαλδαῖοι, καταλαμβάνοντες ξένα μέρη, λεηλατοῦντες λαοὺς, αἰχμαλωτίζοντες ἀνθρώπους, ἐξευτελιζόντες βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ὑπερπηδῶντες εὐχερῶς κάθε φρούριον καὶ ὡς ἀνεμος τὰ πάντα παρασύροντες. Μεθυσμένοι ἀπὸ τὰς ἐπιτυχίας, τὰς ὁποίας ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ἡ ὕλική των δύναμις, θεοποιοῦν τέλος αὐτὴν, ὡς ἀκριβῶς ἔπραξαν καὶ οἱ Γερμανοί.

1,6 Ἴδου ἐγὼ ἐγείρω τοὺς Χαλδαίους, τὸν λαὸν τὸν ὠμὸν καὶ τὸν ὀρμητικόν, ὁ ὁποῖος θαλίξει ἀνὰ τὴν γῆν διὰ νὰ καταλάβῃ μέρη, ποῦ δὲν τοῦ ἀνήκου.

7 Φοβερός καὶ τρομερός εἶναι, καταστροφή ἀπὸ αὐτὸν προέρχεται.

8 Ταχύτεροι ἀπὸ τὰς παρθάλεις εἶναι οἱ ἵπποι του, γοργότεροι ἀπὸ τοὺς νυκτερινούς λύκους.

Καλπάζουν οἱ ἵπποι των, ἀπὸ μακρὰν ἔρχονται, πατοῦν ὡς ὁ ἀετὸς τρέχει εἰς τὴν λείαν.

9 Ὅλοι ἔρχονται νὰ λεηλατήσουν.

Τρόμος πρὸ αὐτῶν πορεύεται Μαζεύει αἰχμαλώτους ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης

10 Βασιλεῖς ἐμπαίξαι, ἡγεμόνας μωκτηρίζαι.

Κάθε φρούριον εἶναι δι' αὐτὸν παίγιον, συναθροίζει χῶμα καὶ τὸ κυριεύει.

11 Ὡς ἀνεμος ἐπιπίπτει καὶ περνεῖ.

Τὴν δύναμιν του, Θεὸν του κατέστησε!

⊙

Στενάζει ὁ προφήτης ὑπὸ τὸ βαρὺ πῆλμα τοῦ δυνάστου, ἔχων ὡς παρήγορον ἐλπίδα τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀσεβοῦς κατακτητοῦ. 'Αλλ' ἡ ἐλπίς του δοκιμάζεται δεινῶς, διότι ἡ τιμωρία θραδύνει, ἢ ἀποκατάστασις

της ἠθικῆς ἐν τῷ κόσμῳ τάξεως ἀργεῖ νὰ συντελεσθῆ. Ἀνήσυχα στρέφει τὰ βλέμματα ἐπὶ προφήτης πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὐρίσκει σημεῖα παρήγορα. Διὸ καὶ πλήρης μεμφιμοιριῶν στρέφεται πρὸς τὸν Θεόν, τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἑποίου δὲν δύναται νὰ συμβιδάσῃ πρὸς τὴν παρατεινομένην κατάστασιν, διὰ νὰ τοῦ ἐκφράσῃ τὴν ἀνησυχίαν διὰ τὴν βραδύτητα τῆς τιμωρίας τοῦ τυράννου. Ποσάκις καὶ ἡμεῖς ἀνήσυχαι διὰ τὴν παράτασιν τῆς φρικτῆς τότε καταστάσεως εἰς ἡμέρας, καθ' ἃ; οὐδεμίαν ἐλπίς διεφαίνετο, τὰ αὐτὰ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα δὲν διευτυπώναμεν;

- 1,2 Ἔως ποῦτε, Γιαχβὲ, θὰ φωνάζω
καὶ οὐ δὲν θὰ ἀκοῦης;
θὰ κράζω πρὸς σέ: καταστροφή (γίνεται)
καὶ δὲν θὰ σπεύδῃς πρὸς σωτηρίαν;
- 3 Διὰ τί μὲ κάμνεις νὰ ἐλπῶ τὴν δυστυχίαν,
νὰ εἶμαι μάρτυς τῆς τυραννίας,
τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς λεηλασίας;
- 12 Δὲν εἶσαι οὐ αἰώνιος, Γιαχβὲ,
Θεὸς ἀγιέ μου, ὅστις δὲν ἀποθνήσκεις;
Γιαχβὲ, πρὸς κρίσιν κατέστησες αὐτὸν (τὸν ἐχθρόν)
καὶ ὄργανον πρὸς τιμωρίαν τὸν καθώρισες;
- 13 Σὺ, ὁ καθάρως τοὺς ὀφθαλμοὺς, δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἴδῃς τὸ
[κακόν,
οὐδὲ νὰ προσδεδίψῃς πρὸς τὴν ἀνομίαν δύνασαι.
Πῶς ὅμως ἐλέειπες τοὺς ληστές, σιωπῆς,
ἐνῶ ὁ ἀσεβὴς καταπνίγει τὸν δίκαιον;
- 14 Σὺ ἔκαμες τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἰχθῦς τῆς θαλάσσης.
ὡς σκώληκας, ποὺ δὲν ἔχουν ἀρχηγόν.
- 15 Ὅλους μὲ τὸ ἀγκιστρον τοὺς συλλαμβάνει
καὶ τοὺς οὖρει εἰς τὸ δίκτυόν του
καὶ τοὺς συναθροίζει εἰς τὴν σαγήνην του.
Διὰ τοῦτο χαίρει καὶ ἀγάλλεται.
- 16 Θυσιάζει εἰς τὸ δίκτυόν του
καὶ θυμιάζει τὴν σαγήνην του,
διότι μὲ αὐτὰ ἔγινε παχέια ἢ μερίς του
καὶ ἡ τροφή του ἐκλεκτή.
- 17 Θὰ ἐξακολουθῆ νὰ κενώνῃ τὸ δίκτυόν του διαρκῶς,
διὰ νὰ ἐξολοθρεύῃ λαοὺς ἀνηλεῶς;

Παρήγορος ὅμως ἀντηχεῖ ἀμέσως ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, θεδοιοῦντος ὅτι ἡ τιμωρία, ὅσον καὶ ἂν βραδύνη, θὰ ἐπέλθῃ ἀσφαλῶς.

- 2,2 Καὶ μοῦ ἀπακρίθη ὁ Θεὸς καὶ εἶπεν,
Γράφον τὴν προφητείαν
καὶ ἐγγράφον καλὰ εἰς τὰς πλάκας,
διὰ νὰ δύναται τις τροχᾶθην
νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ.
- 3 Ἡ προφητεία εἶναι προσδιορισμένη δι' ὄρισμένον
σπεῦδει ὅμως πρὸς τὸ τέλος καὶ δὲν ἀπατᾷ. [Χρόνον
Ἐὰν βραδύνη, νὰ τὴν προσμένῃς,
διότι ἀσφαλῶς θὰ ἐκπληρωθῆ καὶ δὲν θὰ βραδύνη;

- 4 Ἴδου ὁ ἀσεβὴς θὰ πάσῃ,
ὁ δίκαιος ὅμως διὰ τῆς πίστεώς του θὰ ζήσῃ.
- 5 Θὰ ἐξοντωθῆ πραγματικὰ ὁ δυνάστης,
καὶ ὁ ἐπερήφανος ἀνὴρ δὲν θὰ παραμείνῃ,
διότι τὴν ψυχὴν του ἔκαμε, ὡς τὸν ἄδην, ἀκόρεστον
καὶ ὡς ὁ θάνατος δὲν χορταίνεται.
Συνήθροισε διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὅλα τὰ ἔθνη
καὶ ἐμάζευσεν διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὄλους τοὺς λαοὺς.

Καὶ πράγματι, μόνον ἡ θεδαίωσις αὐτῆ τοῦ Θεοῦ, μόνον ἡ προφητικὴ πίστις ὑπῆρξε τὸ στήριγμα τῆς ἐγκαρτερήσεως εἰς τὰ δεινά. Ἀκλόνητος πλέον ὁ προφήτης ἀναμένει τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς καταστροφῆς τοῦ τυράννου, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα καταστρέψας καὶ τοὺς πάντας λεηλατήσας, ἔκτισεν εἰς τὰ ὕψη τὴν φωλεάν του, διὰ νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν (2,9), ἀκριδῶς ὡς καὶ ὁ τῶν ἡμερῶν μας τύραννος ἐπραξεν. Τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα παρὰ τοῖς Ο' δὲν ἔτυχον, δυστυχῶς, ν' ἀποδοθῶσιν ὀρθῶς, εἶναι τόσον ἐκφραστικά, ὥστε περιττεύει πᾶν ἐπ' αὐτῶν σχόλιον:

- 2,6 Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποὺ συναθροίζει ὅ,τι δὲν
[εἶναι ἰδικόν του
καὶ φορτώνεται ἐπάνω του λάφυρα.
- 7 Δὲν θὰ ἀναστοῦν αἴφνης οἱ θανατοὶ σου
καὶ δὲν θὰ ἐγερωθῶσιν οἱ θασανιστοὶ σου;
- *Ἀντικείμενον ληστῆας θὰ γίνῃς εἰς αὐτούς,
3 διότι οὐ τοὺς ἐλήστευσας.
*Ἐπειδὴ οὐ ἐλεηλάτησας ἔθνη πολλὰ,
θὰ σὲ λεηλατήσουσιν ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι λαοί.
- 9 Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποὺ κερδίζει ἀθέμιτα κέρδη
καὶ συσσωρεύει τὸ κακὸν εἰς τὸν οἶκόν του,
ἐνῶ κτίζει εἰς τὰ ὕψη τὴν φωλεάν του,
διὰ νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν.
- 10 Καταδίκην ἐσχεθίσας διὰ τὸν οἶκόν σου,
συνήθροισας ἁμαρτίας εἰς τὴν ψυχὴν σου,
11 οἱ λίθοι ἀπὸ τὸν τοῖχον θὰ φωνάξουν
καὶ τὰ ξυλοδέματα θὰ κράξουν.
- 12 Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποὺ κτίζει τὸ φρούριον μὲ
[αἵματα
καὶ θεμελιοῖ τὴν πόλιν μὲ ἀδικίαν,
13 ὥστε οἱ λαοὶ διὰ τὸ πῦρ νὰ ἐργάζωνται
καὶ τὰ ἔθνη νὰ κοπιᾶζουν διὰ τὸ τίποτε.
.....
- 17 Τὰ αἵματα τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἐγκλήματα τὰ δια-
[πραχθέντα εἰς τὴν χώραν,
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς (θὰ σὲ
[καλύψουν)!

B. ΒΕΛΛΑΣ

- *Διαρκεῖ οὐδὲν ἐς ἄελ τῶν ἐν τῇ αἰσθήσει τερπνῶν.
*Μείζων ὁ πόνος ἐν τῷ φυλάξαι ὃ ἔλαβεν, ἢ ἐν τῷ εὐρεῖν ὃ οὐκ εἶχε.
*Τοσοῦτον εὐπρόσπευτον προστασία λαοῦ καὶ διδάσκαλικὸν ἐπιτήδευμα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ*

(1872—1945)

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, Κύριε Ὑπουργέ,
Κύριε Πρύτανη, Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, συνελθοῦσα εἰς ἑκτακτον συνεδρίαν τὴν 10 Φεβρουαρίου 1945, ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ διαπρεπεστάτου καθηγητοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου Δυοβουνιώτου, ἀπεφάσισεν ἐμοφώνως ἕπως, πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης αὐτοῦ καὶ ἀναγνώρισιν τῆς μεγάλης καὶ πολυτίμου συμβολῆς του εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, τελῶσθαι ἐν καιρῷ τῷ ὄντι ἐκκλησιαστικὸν μὲν μνημόσυνον ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ ναῷ¹, ἐπιστημονικὸν δὲ τοιοῦτον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ὀρίσασά με ὁμιλητὴν. Ἀδῶφ δ' ἕως τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς ἀναβληθὲν τὸ ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον μόλις σήμερον κατέστη δυνατόν νὰ τελεσθῇ.

Τὴν ἐντολὴν ἐκείνην τῆς ἡμετέρας Σχολῆς προθύμως ἀπεδέχθην, διότι, εὐτυχήσας νὰ διατελέσω μαθητῆς τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ καὶ εἶτα νὰ διαδεχθῶ αὐτὸν ἐν τῇ ἔδρᾳ του, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκτιμήσω ἰδιαζόντως τὸν ἀφ' ἡμῶν μεταστάντα ὡς ἀνώτερον ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἄνθρωπον καὶ σοφὸν διδάσκαλον καὶ ἐπιστήμονα. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀνασκοπῶν τὴν μακρὰν καὶ πολυσχιδῆ ἐπιστημονικὴν δρᾶσίν του, εἶχον ἐν νῷ νὰ προτείνω εἰς τὴν Σχολὴν τὸν ἐπίσημον ἑορτασμὸν τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1945 συμπληρωθείσης τεσσαράκονταετηρίδος τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως αὐτοῦ αἰφνης ὁ ἀδόκητος θάνατός του μὲ φέρεται ἀργὰ σήμερον ἐπὶ τὸ εἶμα τοῦτο διὰ νὰ εἶπω ἀντὶ ἑορτίου λόγου φεῦ! τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον αὐτοῦ, εἰς ἐκπλήρωσιν ὀδυνηροῦ μὲν ἀλλ' ἐπιβεβλημένου καθήκοντος πρὸς τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου μου.

I

Οἱ δύο πόλοι τοῦ ἄξονος τῆς ἐπιγείου διατῆς τοῦ Κωνσταντίνου Δυοβουνιώτου ἦσαν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐπιστήμη. Περὶ ταύτας ὡς περὶ ζωογόνον ἥλιον περιδνεύεται ἐλόκληρος ἡ ζωὴ του. Ἴδού ἐν πρώτοις οἱ ση-

* Ἐτελέσθη τῇ 20 Μαΐου 1945 ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελεστῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Σημειωτέον ὅτι συμπληρούμενος διὰ τῶν καταλόγων τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Κ. Δυοβουνιώτου, ὁ παρῶν λόγος δημοσιεύθησεται αὐτοτελῶς ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου.

1. Ἐτελέσθη τῇ 21 Μαρτίου 1943 ἐν τῷ ἱερῷ πανεπιστημιακῷ ναῷ τῆς Καπνικαρέας.

μαντικώτεροι σταθμοὶ αὐτῆς καὶ τὰ κυριώτερα βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐκλιπόντος σοφοῦ θεολόγου.

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωάννου Δυοβουνιώτης, γόνος ἱστορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρούμελης, πολλὰ προσενεγκούσης εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους τοῦ 1821², ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τῷ 1872. Μαθὼν τὰ πρώτα γράμματα ἐν σχολαίσι τῶν Ἀθηνῶν³, ἐφοίτησεν ἀκολούθως εἰς τὴν Ῥιζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν (1887—1892), εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1892—1896)⁴ καὶ τέλος συνεπλήρωσεν ἐπὶ τριετίαν τὰς σπουδὰς του ἐν Γερμανίᾳ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Δειψίας καὶ τῆς Χάλλης (1899—1902)⁵.

Τοιοῦτοτρόπως καταρτισθεὶς ἐπιστημονικῶς ἄριστα καὶ ἐντριβέστατος περὶ τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην γενόμενος κατήρξατο τοῦ διδασκτικοῦ ἔργου ἐν ἔτει 1902, διδάξας εὐδοκίμως τὰς πρώτων μὲν ἐν διαφόροις σχολαίσι Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1902 μέχρι τοῦ 1914⁶, εἶτα δὲ ἐν τῇ Ῥι-

1 Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Κωνσταντίνου Δυοβουνιώτου βλέπε: Κωνσταντίνου Ι. Δυοβουνιώτου, Ὑπόμνημα ἐπὶ τῇ ὑποψηφιότητι αὐτοῦ διὰ τὴν ἔδραν τῆς Δογματικῆς καὶ Ἠθικῆς, Ἀθῆναι 1911. Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον, Βιογραφικαὶ ζῶντων καθηγητῶν, ἐπιτίμων, τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων, τόμ. 6', τεύχ. α', Ἀθῆναι 1920, σ. 35/6. Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 3(1928)291/6. Ὁμιλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου περὶ τῶν ἔργων τοῦ Κωνσταντίνου Δυοβουνιώτου κατὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Δ. Μπαλάου, Ἱστορία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἀθῆναι 1937, σ. 16, 48/50. Θρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια 2, 1407/8. Μεγ. Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια 9, 585. Κ. Μπόνη, Νεκρολογία, ἐν περιοδ. Ἐρηγόριος Παλαμάς 27(1943)23—26.

2 Ἦτο υἱὸς τοῦ ἀρεοπαγίτου Ἰωάννου Δυοβουνιώτου, ἄξιονος τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως Γεωργίου Δυοβουνιώτου (Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. 9, 585) καὶ διαἰγόνος τοῦ ἀρματολοῦ καὶ στρατηγοῦ τῆς Ἐπανάστασεως Ἰωάννου Δυοβουνιώτου, γεννηθέντος ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Φθιώτιδος Αὐοβουνά, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπικρατήσαν μεταγενεστέρως οἰκογενειακὸν ὄνομα (Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. 9, 585).

3 Κατ' ἀρχὰς ἐφοίτησεν εἰς τὸ Παιδαγωγεῖον τοῦ Συλλόγου πρὸς διδάσκειν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων (1879—1883) καὶ εἶτα εἰς τὸ Δ' Ἑλληνικὸν σχολεῖον Ἀθηνῶν (1883—1886).

4 Ἐκ τε τῆς Ῥιζάρειοι καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀπεφοίτησε μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, τῇ δὲ 21 Δεκεμβρίου 1896 ἔλαβε τὸ διδασκτικὸν δίπλωμα τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐπίσης μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα.

5 Ἐνταῦθα ἠκροάσατο τῶν παραδόσεων τῶν καθηγητῶν Hauck, Kirn, Stange, Wundt καὶ ἄλλων.

6 Κατὰ τὰ ἔτη 1902—1914 ἐδίδασκεν ἐν τῇ Βαρδακίῳ καὶ κατ' ἀνάθεσιν διδασκαλίας ἐν τῇ ἸΒ' Ἑλληνικῇ σχολαίᾳ Ἀθηνῶν καὶ τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν, ἔτι δὲ ἐν τοῖς σχολαίσι τῆς Φιλοκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας κατὰ τὰ ἔτη 1903—1918.

ζαρείφ 'Εκκλησιαστικῆ Σχολῆ ἀπὸ τοῦ 1915 μέχρι τοῦ 1933¹. Ἀλλὰ παραλλήλως ἐδίδασκε καὶ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς ὑφηγητῆς, εἶτα δὲ ὡς καθηγητῆς αὐτῆς. Οὕτως ἐν ἔτει 1903 μετὰ τὴν νόμιμον διαδικασίαν διωρίσθη ὑφηγητῆς τῆς Ἱστορίας τῶν δογμάτων², τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διδασκαλία καὶ τῆς Δογματικῆς³. Ἐν ἔτει 1918 ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης ἐξελέγη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, διορισθεὶς ἀρχομένου τοῦ 1920⁴, ἀλλὰ διὰ τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 1 Δεκεμβρίου 1920 περὶ ἐπαναφορᾶς εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀπολυθέντων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἠκυρώθη ὁ διορισμὸς του, ἐπανελθόντος εἰς τὴν θέσιν του τοῦ ἐπιφανοῦς ὀρθοδόξου συστηματικοῦ θεολόγου Χρήστου Ἀνδρούτσου⁵. Ἐπαναδιωρίσθη δ' ὅμως τῷ 1922 καθηγητῆς τῆς συσταθείσης Β' προσωρινῆς ἔδρας τῆς Δογματικῆς Θεολογίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Τέλος, ἰδρυθείσης τὸ ἐπόμενον ἔτος (1923) ἔδρας Ἱστορίας τῶν δογμάτων καὶ Συμβολικῆς, ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης ἐτοποθετήθη εἰς αὐτήν, διδάσκων παραλλήλως καὶ τὴν Δογματικὴν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν καθ' ὅς περιόδους δὲν ἐδιδάσκοντο τὰ μαθήματα ταῦτα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ

1 Ἐν τῇ Ριζαρείφ 'Εκκλησιαστικῇ Σχολῇ ἐδίδαξεν ὡς τακτικὸς μὲν καθηγητῆς ἀπὸ τοῦ 1915—1920, ὡς ἐπίτιμος δὲ ἀπὸ τοῦ 1920—1938. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1924, ἀνατεθείσης αὐτῷ τῆς διευθύνσεως τῆς Σχολῆς ἐν ἀνωμάλῃ περιόδῳ, ἐπέτυχεν ἡ ἀποκατάστασιν τὴν αὐτοῦ μὲν λειτουργίαν αὐτῆς.

2 Ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐξελέγη παμψηφεί ὑφηγητῆς τοῦ μαθήματος τούτου ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 23 Ἰανουαρίου 1903.

3 Συνεδρία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς 8 Ἰουνίου 1904.

4 Ἡ μὲν ἐκλογή ἐγένετο ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1918, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου διορισμὸς τῆ 2 Ἰανουαρίου 1920. Ἐναρξιν δὲ τῶν μαθημάτων του ἐποιήσατο 21 ἑναρκτηρίου λόγου περὶ τῆς σχέσεως τῆς θείας Ἀποκαλύψεως πρὸς τὰ πορίσματα τῶν ἐν Ἀσσυρίᾳ καὶ Βαβυλωνίᾳ ἀνασκαφῶν. Σημειωτέον ἐπίσης ἐνιαυθῶν, ὅτι καὶ ἐν ἔτει 1911, κενωθείσης τῆς ἔδρας τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς διὰ τῆς ἀποχωρήσεως λόγῳ ὀρίου ἡλικίας τοῦ ἀειδίου καθηγητοῦ Ζήκου Ρώση, ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης υπέβαλεν ὑποψηφιότητα 21 αὐτῆν ἄλλ' ἢ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 14 Ἰανουαρίου 1912 ἐξέλεξε καθηγητὴν τῆς ἔδρας τὸν Χρήστον Ἀνδρούτσον. Ἐπίσης ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς 3 Οκτωβρίου 1916, ὑποβαλὼν ὑποψηφιότητα διὰ τὴν ἔδραν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἔλαβε τὸ ἡμισυ τῶν ψήφων τῆς Σχολῆς, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος μετὰ τοῦ Κοσμήτορος ψηφίσαντος ὑπὲρ τοῦ ἀναβολῆς.

5 Πρὸς Π. Μ. Πρατσίω του, Χρήστος Ἀνδρούτσος (1869—1935), Ἀθήναι 1939, σ. 4.

Χρήστου Ἀνδρούτσου, ὡς καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου (1935). Ἐν ἔτει 1938, καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου τῆς ἡλικίας, ἀπεχώρησε τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας τοῦ Πανεπιστημίου, γενόμενος ὁμότιμος καθηγητῆς αὐτοῦ¹.

Ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης ἐχρημάτισε δις Κοσμητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς², πεντάκις Συγκλητικὸς³ καὶ ἀπαξ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἔτος 1931—1932, μετὰ χρηστότητος, εὐθυκρισίας καὶ δραστηριότητος διοικήσας αὐτό. Τῷ 1928 ἐξελέγη τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, προσφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀειδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, οὗτινος προώριστο νὰ εἴπῃ μετὰ δεκαετίαν τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ⁴. Ὡς ἀκαδημαϊκὸς ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἀκαδημίας διὰ τε τῶν ἐμβριθῶν ἐπιστη-

1. Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ ἀρθροῦ 70 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 1430/1938 «Περὶ ἀντικαταστάσεως, τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως ἀρθρῶν τοῦ Νόμου 5343 «περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν» τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας τῶν καθηγητῶν ἐμειώθη ἀπὸ τοῦ 70οῦ εἰς τὸ 65ον ἔτος. Πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα καθηγητὴν τὸ Ὑπουργεῖον ὀρησκυμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἀπηύθυνε τὸ ὑπ' ἀριθ. 119713 τῆς 29.12.1938 ἔγγραφο, ἐν ᾧ ἐξέφρασε τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ συντελεσθῆν ὑπ' αὐτοῦ ἔργον. Ἐν δὲ τῇ συνεδρίᾳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς 13 Ἰανουαρίου 1939 μετὰ τῶν ἄλλων ἐλέγχθησαν καὶ τὰ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ: «Ἡ πρόωρος ἀποχώρησις τοῦ τόσον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀκαμάτου συναδέλφου ἡμῶν ἐκ τῆς ἐνεργοῦ καθηγεσίας δημοῦργεῖ ἐν τῇ Σχολῇ μας κενὸν βυζαντινὸν κλάδον, ὃ μόνον διότι ἀπορφανίζει μίαν ἔδραν τῆς ὁποίας τὰ μαθήματα ἀποτελοῦσιν αὐτὴν τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας τὴν δάσιν, ἀλλὰ καὶ διότι στερᾷ τὸ σῶμα ἡμῶν συνεργάτου πολυτιμοτάτου, ὅστις διὰ τῆς σοφίας, τῆς συνέσεως καὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ αὐτοῦ ἠθους συνετέλει πάντοτε εἰς τὴν ἐδόξωσιν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς καὶ τῶν καθ' ὅλου πανεπιστημιακῶν πραγμάτων. Φυσιολογία, οἷα ἢ τοῦ Κωνσταντῖνου Δουβουνιώτου, εἶναι κυριολεκτικῶς ἀναντικατάστατος, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ πραγματικὸν ἀτόχημα διὰ τὴν Θεολογικὴν ἡμῶν Σχολὴν, μάλιστα δὲ διὰ τὸν συστηματικὸν κλάδον τῆς Θεολογίας...». Μετὰ τὴν ἐμιλίαν καὶ ἄλλων καθηγητῶν ἢ Σχολῆ ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράσῃ μὲν τὴν συμπάθειαν αὐτῆς πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα συνάδελφον, διοργανώσῃ δὲ εἰδικὴν ἐορτὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, ἥτις ὅμως ἐματαιώθη λόγῳ τῶν ἐπακολουθησάντων πολεμικῶν γεγονότων.

2. Κατὰ τὰ πανεπιστημιακὰ ἔτη 1926—1927 καὶ 1936—1937.

3. Κατὰ τὰ πανεπιστημιακὰ ἔτη 1926—1927, 1930—1931, 1932—1933, 1934—1935 καὶ 1936—1937.

4. Βλέπε Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 3(1928) 291/6 καὶ 13(1938) 650/5.

μονικῶν ἀνακοινώσεων αὐτοῦ ὡς καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἐν αὐτῇ ἐργασίας του καὶ μάλιστα ὡς γραμματεὺς αὐτῆς. Πρὸς τούτοις ὁ Κωνσταντῖνος Δουβουνιώτης διετέλεσε διευθυντὴς τῶν Ὁρησκευμάτων ἐν τῷ Ἰ. Πουρगीφ Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κατὰ τὰ ἔτη 1927—1930, περὶ τὸν παρασχὼν ὑπηρεσίας εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης¹. Ἐκτὸς τούτων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προσέφερε καὶ πολλὰς ἄλλας ὑπηρεσίας καθ' ἑλπίαν τὴν μακρὰν ἐπιστημονικὴν σταδιοδρομίαν του. Οὕτω, πλὴν τῆς μακρᾶς καὶ καρποφόρου ἐν τῇ Ῥιζαρείφ καὶ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ διδασκαλίας του, δι' ἧς ἐμόρφωσε πολυπληθεῖς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους ἐκκλησιαστικοὺς καὶ ἐκπαιδευτικοὺς θεολόγους λειτουργοὺς, καὶ παρεκτὸς τῶν πολυαριθμῶν θεολογικῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων του, διηθύονεν ἐπὶ μίαν δωδεκαεταίαν (1905—1916) τὸ ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν «Ἱερὸς Σύνδεσμος», τὸ ὅποτον ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του ἀνήχθη εἰς περιωπήν, καὶ ἐν γένει πολλὰ ἐμόχθησε καὶ ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς. Ἐπίσης μετέσχε διαφόρων ἐπιτροπῶν πρὸς διαρρυθμίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ τῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ ἐκδοσιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μετασχὼν δὲ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως διετέλεσε μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν σχέσεων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ τοῦ τοπικοῦ ἑλληνικοῦ συμβουλίου τοῦ «Παγκοσμίου συνδέσμου πρὸς προαγωγὴν διεθνούς φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν», ἐξέπροσώπησε δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐν Λωζάννῃ συνελθὸν ἐν ἔτει 1927 παγκριστιανικὸν συνέδριον «περὶ πίστεως καὶ διοικήσεως» καὶ εἰς ἄλλα ὅμοια.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, διὰ τὸ μέγα ἐπιστημονικὸν κῦρὸς του, τὸ ὄντως ἀκαδημαϊκὸν ἦθος του καὶ τὸ μειλίχιον καὶ εἰρηνικὸν τοῦ χαρακτῆρός του, ἐξελέγη καὶ διετέλεσε μέλος καὶ πρόεδρος πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν καὶ σωματείων². Ἐν ταῖς συνεδρί-

1. Πρὸς τοὺς ἄλλους ἐγένετο εἰς τῶν καριώτερων εἰσηγητῶν τοῦ Νόμου περὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ διοικήσεως ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας (ΟΔΕΠ), μετέσχε τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ διετέλεσε πολλάκις κριτὴς διδασκτικῶν διελθῶν.

2. Π.χ. τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν, τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τῆς Ἐταιρείας ἱστορικῶν μελετῶν, τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας, τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ λαογρα-

φικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τῆς Πανεπιστημιακῆς καὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου καὶ τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἐπιτροπῶν, ἐταιρειῶν καὶ σωματείων ἢ γνώμη τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός ἠκούετο μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ θαυμάτου σεβασμοῦ, διότι ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρίζετο ἡ σύνεσις, ἡ ἐμβριθεῖα, ἡ εὐθυκρισία καὶ ἡ μετριοπάθεια αὐτοῦ.

Τοσαῦτα περὶ τοῦ δημοσίου βίου τοῦ Κωνσταντίνου Δουβουνιώτου, ὁ ὅποιος, εἰς ἀναγνώρισιν τῶν πολλῶν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν κοινωνίαν ὑπηρεσιῶν του, ἐτιμήθη διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ σταυροῦ τῶν ταξιαρχῶν τοῦ τάγματος τοῦ φοίνικος καὶ τοῦ Ῥουμανικοῦ μεγαλοσταύρου.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

φικῶ ἀρχιεῖου, τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ μεσαιωνικοῦ ἀρχιεῖου τῆς Ἀκαδημίας, τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθρωπολογικῆς Ἐταιρείας, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀντικαρκινικοῦ Ἰνστιτούτου, τῆς Ἐνώσεως ἀποφοιτῶν Ῥιζαρείου Σχολῆς, τοῦ Πατριωτικοῦ Ὀμίλου, τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Συνδέσμου, τῆς Διοικήσεως Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἀναγκυρείου καὶ Κοργιαλενίου σχολῆς Σπετσῶν, τῆς Ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, καὶ ἄλλων.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

Ἀπολογητικαὶ συζητήσεις
περὶ τῶν ὑψίστων προβλημάτων.

[Α]

**Ἱατρός.* Ὡστε δὲν φιλοσοφῶ;

**Ἀπολογητής.* Ἄν εἴθετε ἱατροφιλόσοφος, δὲν θὰ εἴθετε ὀλισθῆς.

**Νομικός.* Τί λέγετε, ἀγαπητέ Ἱατρά;

**Ἱατρός.* Θὰ τὰ λάβω βλαβὴν ὅψιν, καὶ θὰ σκεφθῶ.

**Ἀπολογητής.* Ἀρκεῖ νὰ εὐρήνητε καιρὸν καὶ νὰ θελήσετε νὰ σκεφθῆτε.

**Θεολόγος.* Τί τὰ θέλετε! Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Βάκων ὅταν ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀθηρησκίαν εἶνε ἡ ὀλίγη φιλοσοφία, ἐνῶ ἡ πολλὴ φιλοσοφία, τὸ φιλοσοφικὸν δάθος, ἐπαναφέρει τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀθηρησκίαν καὶ τοῦτο, διότι, ὅταν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἐξετάζη τὰ δευτέρα αἰτία ἀσυνδέτως κατατακτικῶν, εἰμπορεῖ νὰ σταθῇ εἰς μόνον αὐτὰ, καὶ νὰ μὴ προχωρήσῃ. Ὅταν ὅμως τὰ ἀτενίσῃ ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὴν ἀμοιβαίαν των σύνδεσιν καὶ τὴν κλιπῶν ἐξάρτησίν των, κατ' ἀνάγκην θὰ κατανήσῃ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θεῖαν Πρόνοιαν. Ἐκεῖνος ποῦ διατείνεται ὅτι εἶνε ἄθεος, δὲν σκέπτεται ἐκεῖνο ποῦ λέγεται, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ λέγει δὲν φιλοσοφεῖ.

Πολύ ἄρθρᾶ λέγεται εἰς τὸν ψαλμὸν «εἶπε ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός». Δὲν λέγει ἐ σ κ ἔ φ θ η, διότι ὁ ἄφρων δὲν κάμνει στοχασμοὺς με λογικὴν καὶ εἰρμόν· τὸ οὐκ ἔστι Θεός· εἶνε ἀδύνατον νὰ λεχθῆ ἀπὸ ἄνθρωπον ποὺ σκέπτεται, ποὺ φ ι λ ο σ ο φ ε ῖ.

Ἀπολογητής. Ὅσακις κατεβλήθη φιλοσοφικὴ προσπάθεια πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς θρησκείας, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε πάλιν θρησκεία· ἔγεινε δηλαδὴ ἀπλὴ ἀντικατάστασις. Ὁ Βουδδισμὸς μάλιστα ἤρchiσεν ἀπὸ ἀθεϊαν καὶ κατήντησεν εἰς τὴν θεοποίησιν τοῦ Βούδδου. Ὁ Αἰγύσιος Comte ἐχαρακτήρισε τὴν θρησκείαν ὡς πλάνην καὶ ἀπεφάνθη ὅτι τὴν θέσιν τῆς θὰ καταλάβῃ ἡ φιλοσοφία· καὶ ὁμοῦ κατέληξε νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ τὴν θρησκείαν τοῦ Μεγάλου Ὄντος, τοῦ Grand Être, ποὺ δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ Ἀγρωπότης θεοποιημένη, κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν φαντασιοκόπημα τοῦ Feuerbach. Ὁ Comte μάλιστα εἶχεν ὀρίσει καὶ προσευχὰς καὶ μυστήρια καὶ τύπους λατρείας τῆς θρησκείας του, ἡ ὅποια κατόπιν διεδίδετο εἰς τὴν Εὐρώπην με μερικὰς μεταβολὰς ὑπὸ τὴν μορφήν «θεανθρωπικῆς θρησκείας» με ναοὺς καὶ ἑορτὰς καὶ κηρύγματα καὶ ἁγίους, ὅποιοι αὐτὸς οὗτος ὁ Comte με τὸν Μωϋσῆν, τὸν Ὀμηρον, τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν Ἀρχιμήδη, τὸν Γουτεμβέργιον, τὸν Σαίξπηρ κλ. Μήπως τάχα ὁ ἀθρησκας κομμουνισμὸς δὲν εἶνε θρησκεία; Τί δὲ εἶνε ἡ τάσις μερικῶν νὰ θεοποιῶν τὴν Ἐπιστήμην, τὴν Τέχνην, τὴν Πρόδοσιν, τὸ Κάλλος, τὸ ἀνθρώπινον Ἐγώ, τὸν Ὑπεράνθρωπον, — ἄρα καὶ Nietzsche; Με ἄλλους λόγους, ἡ ἀθεϊα, ἐνῶ ἐμφανίζεται ἀπαρνούμενη τὸν Θεόν, κατὰ βάθος τὸν ἀναζητεῖ· ἡ ἀνάγκη, λοιπόν, ἡ θρησκευτικὴ εἶνε ἀνθρωπίνη πείνα καὶ δίψα.

Ἱστορικός. Δὲν εἰμφορεῖ τάχα τὸ θρησκευτικὸν αὐτὸ φαινόμενον νὰ ἦνε καθαρῶς ὑποκειμενικόν;

Νομικός. Τί ἐννοεῖτε;

Ἱστορικός. Δηλαδὴ προτὸν ἐσωτερικῆς ἀτομικῆς ἐμπειρίας, ὅποτε δυνατόν νὰ ἦνε ἀπλοῦν φαντασιοκόπημα, ἀποτέλεσμα αὐταπάτης.

Ἀπολογητής. Μὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑποκειμενικόν, ἔταν τὸ βλέπωμεν ὅχι ὡς μεμονωμένην προσωπικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ με καθολικὸν χαρακτήρα, πρέπει ἐξάπαντος νὰ ἔχη ἀντικειμενικὴν ἀξίαν. Τὸ πρᾶγμα δὲν περιορίζεται εἰς ἓν, δύο, ἑκατὸν καὶ χίλια άτομα, οὔτε εἰς ὄρισμένον τόπον καὶ χρόνον. Λαοὶ τοπικῶς καὶ χρονικῶς ἐντελῶς χωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, με πολὺ διαφόρους πολιτισμοὺς καὶ νοοτροπίας, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, κλίματος, ἡλικίας, βιωτικῶν συνθηκῶν, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συμπίπτουν, εἰς τὸ ὅτι θρησκευοῦν.

Καὶ ἀκριβῶς ἀπὸ αὐτὴν τὴν παρατήρησιν προσέκυψεν ὁ ὄρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ὡς «ζῶου θρησκευτικοῦ». Ἐχομεν, λοιπόν, ἐνώπιόν μας ἓνα consensus gentium, ἓνα sensus communis, μίαν «κοινὴν ἀντίληψιν», ἐν «καθολικὸν φαινόμενον». Δὲν εἰμφορεῖ, παρὰ τὸ θρησκευτικὸν αὐτὸ συναίσθημα νὰ ἦνε πραγματικόν, ἀντικειμενικόν· καὶ ἄρα νὰ ἦνε ὑποστατὸν ἐκεῖνο, ποὺ τὸ προκαλεῖ.

Θεολόγος. Ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια ὑπάρχει «συμβουλίαν γνώμης τῶν πολλῶν» ὁ Σωκράτης τὰ ἀπεκάλει «τὰ μάλιστα ὁμολογούμενα», ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἔλεγε εἰς τὰ Ἠθικά του ὅτι «ὅ πασι δοκεῖ, τοῦτο εἶναι φαιμέν, ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν οὐ πάνυ πιστότερα ἔρσι».

Ψυχικός. Ἀλλὰ τίνος εἶδους «συμβουλίαν γνώμης» εἶνε αὐτὴ, παρακαλῶ, ἀφοῦ ἔχομεν τόσῃν ποικιλίαν καὶ πολυμορφίαν θρησκευτικῆν; Τότε μόνον θὰ παρεδεχόμεν τὴν γνώμην σας, ἂν εἶχον ἐνώπιόν μου ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν θρησκευτικὸν τύπον, κοινὸν εἰς ὅλας τὰς ἀνθρωπίνας κοινωνίας. Τοιαύτη ὁμοῦ συμπτώσις δὲν ὑπάρχει. Ὑπάρχει μόνον μία ἀφάνταστος καὶ παράδοξος πολυτυπία, ποὺ ἀποκλείει τὴν ἐννοίαν τῆς καθολικότητος.

Ἀπολογητής. Ἐχετε λάθος· κάμνετε μίαν καταφανῆ σύγχυσιν. Ἐδῶ ὁ λόγος ὅχι περὶ τῆς μορφῆς τῆς ἐκδηλώσεως τῆς θρησκευτικότητος, ἀλλὰ περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καθ' ἑαυτὸ. Αὐτὸ εἶνε τὸ καθολικόν. Αὐτὸ δὲ ἴσα-ἴσα τὸ γεγονός τῆς ποικιλότητος καὶ τῆς ποικιλίας τῶν μορφῶν τῆς θρησκευτικῆς ἐκδηλώσεως· ἀποτελεῖ σπουδαιότατην ἀπόδειξιν τῆς καθολικότητος τῆς θρησκείας, ὡς μαρτυροῦν δι' ἡ ρίζα τῆς εἶνε μία, πολλοὶ δὲ οἱ κλάδοι τῆς. Εἶνε, λοιπόν, πανανθρώπινον τὸ φαινόμενον.

Φιλόσοφος. Ἀγαπητέ μου κύριε Ἀπολογητά, παρατηρῶ τόσῃν ὄραν με πάσῃ ἐπιμονῇ ἀποδίδετε μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ ἐπιχειρήμα αὐτὸ τῆς καθολικότητος τῆς θρησκευτικότητος, διὰ νὰ συμπεράνετε ἀπὸ αὐτὸ περὶ τῆς πραγματικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀντικειμένου του. Ἀπὸ ἐπόψεως φιλοσοφικῆς περιπίπτετε εἰς σφάλμα.

Ἀπολογητής. Καταλαμβάνω τί θέλετε νὰ πῆτε. ὅτι, δηλαδὴ, ἐξαρτῶ τὸ ἀντικείμενον τῆς θρησκευτικότητος, δηλ. τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θρησκευόντων.

Φιλόσοφος. Τὰ ἐμαντεύσατε. Σχετίζετε τὴν ἀληθειαν με τὸν ἀριθμόν. Τὴν ἐξαρτᾶτε ἀπὸ τὴν πρόσθεσιν. Ὁ συλλογισμὸς σας, ὅπως ἀντιλαμβάνομαι, εἶνε ὁ ἑξῆς:

Ἡ καθολικὴ περὶ τίνος πράγματος δόξα εἶνε ἀληθής.

Ἡ περί Θεοῦ δόξα εἶνε καθολική.

Ἄρα ἡ περί Θεοῦ δόξα εἶνε ἀληθής.

Ἀλλά, φίλε μου, ἡ καθολικότης τῆς πίστεως εἰς μίαν ἀρχὴν δὲν ἀποτελεῖ, καθ' ἑαυτὴν, ἀποδείξιν καὶ τοῦ ὅτι εἶνε ὀρθή. Κάμνετε μίαν λογικὴν ἀριθμῶν. Ἀλλά ἡ τοιαύτη λογική, ἡ ὁποία μετρεῖ τὴν ἀξίαν μιᾶς ἰδέας ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων, ποῦ τὴν ἀσπάζονται ὡς ὀρθήν, ἀντιτίθεται πρὸς τὴν λογικὴν τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀλήθεια δὲν εἶνε ἐξαγόμενον ἀριθμῶν. Τὸ ὅτι ἔτσι τὴν ἀντιλαμβάνεται ἡ πλειοψηφία δὲν σημαίνει καὶ ὅτι εἶνε ἀληθής. «Οὐ πλήθει κρίνεται ἡ ἀλήθεια». Ἡ ὀρθότης ἢ ἡ ἀλήθεια δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ψηφοφορίαν. Ἀπὸ τὴν λεγομένην, λοιπόν, καθολικότητα τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου εἶνε λογικῶς ἐπισηφάλες νὰ ἐξάγεται συμπέρασμα βέβαιον.

Ἀπολογητής. Εἶμαι σύμφωνος· εἰ δὲ μή, θὰ ἦνα γκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθείας καὶ τὰς ἐμαδικὰς πλάνας. Ἡ ἔνστασις σας ὅμως δὲν ἔχει ἀκριθεῖς ἐφαρμογὴν εἰς τὸ θέμα μας. Διότι ἡ θρησκευτικότης, τὸ θρησκευτικὸν φαινόμενον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, δὲν εἶνε πλάνη. Εἶνε γνώρισμά τῆς οὐσιαστικῆς καὶ θεμελιώδους. Εἰς αὐτὸ δὲν ἐφαρμόζεται ἐξάρτησις ἀπὸ ἀριθμοῦς. Δὲν εἶνε τυχαίον, δὲν εἴμπορεῖ, λοιπόν, νὰ ἐξηγηθῇ ἄλλως, εἰ μὴ ὅτι ἔχει βαθείας τὰς ρίζας του μέσα εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀνθρώπου. Ἄλλως τε, θὰ ἀντιληφθῆτε τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος ὅταν ἀναπτύχῃ πῶς ὁ περὶ τὸν ἀνθρώπου κόσμος ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου αὐτῆ ἡ διανοητική καὶ ἡ ἠθική τοῦ ἀνθρώπου φύσις εἶνε τοιαῦτα, ὥστε νὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸν λόγον καὶ τὴν δικαίωσιν τοῦ καθολικοῦ τούτου θρησκευτικοῦ φαινομένου.

Θεολόγος. Κύριε μου, εἶνε γεγονός ἀναντιρρήτων, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς ἀνθρωπότης θρησκευτική. Ἡ θρησκεία ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν ἀχώριστος συνοδὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἡ παγκοσμιοτής τῆς καλλίτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀποδεικνύει τὴν ἀναγκαιότητά τῆς, διότι ἡ θρησκεία ἀναποκρίνεται εἰς τὰς οὐσιώδεις ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ διψᾷ τὴν γνώσιν τοῦ θρησκευτικοῦ μυστηρίου, μόνον δὲ ἡ θρησκεία εἴμπορεῖ νὰ κατευθύνῃ τὴν γνωστικὴν αὐτὴν διψάν. Ἡ καθολικότης τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου, ὡς πανανθρωπίνῃ ἐσωτερικῇ ἐμπειρία, εἶνε δυνατόν νὰ ἦνε προὐδὸν τὸσον ὁμαδικῆς αὐθυποβολῆς, ἀποτέλεσμα αὐθυπνωτισμοῦ; Μία τὸσον δι' ἑλγος τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ριζωμένη πίστις εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἔχη τὸ πραγματικὸν ἀντικείμενον τῆς;

Νομικός. Βεβαίως πρέπει νὰ ἐμολογηθῇ ὅτι ἔσα

λέγετε εἶνε ἀξία πολλῆς προσοχῆς καὶ δύσκολα, νομίζω, εἴμποροῦν νὰ συναντήσουν ἀντιρρήσεις. Ἀλλὰ διὰ νὰ διαφωτισθῶμεν πληρέστερον, δὲν νομίζετε, κύριοι, ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὰ ἄλλα συναφῆ ἐπιχειρήματα, ποῦ μᾶς εἶπεν ὁ φίλος Ἀπολογητής;

Μαθηματικός. Ἐγώ, σὰν μαθηματικὸς ποῦ εἶμαι, καὶ ἔχω διαρκῶς νὰ κάμνω μὲ συλλογισμοὺς καὶ ἀποδείξεις, εἶνε φυσικὸν νὰ ἔχω περισσοτέρην ἀνυπομονησίαν νὰ ἀκούσω αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα.

Νομικός. Μὰ καὶ ἐγώ, ὡς νομικός, διαρκῶς ἀσχολοῦμαι μὲ ἀποδείξεις, καί..

Φιλόσοφος. Καὶ ἐγὼ ἐν τοῖς πρώτοις. Διότι τί ἄλλο εἶνε ἡ φιλοσοφία, παρὰ μεθοδικὴ σειρὰ συλλογισμῶν πρὸς ἐξαγωγήν λογικῶν συμπερασμάτων, μὲ τὰ ὅποια σκοπεῖται ἡ κατὰ σύστημα ἐνείκον κατανόησις καὶ λύσις τῶν προβλημάτων τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς; Ἄλλως τε, τὸ αὐτὸ ἐπιθυμοῦμεν ὅλοι μᾶς ἐδῶ, ὡς γνήσιοι ἐπιστήμονες.

Ἀπολογητής. Πολὺ εὐχαρίστως. Ἀλλά, ἐπειδὴ τὸ θέμα θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἀρκετά, ἔχει δὲ προχωρήσει ἡ ὥρα, διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῶμεν νὰ διακλέψωμεν, δὲν νομίζετε καλὸν νὰ ἀρχίσωμεν κατὰ τὸν αὐριανὸν μας περίπατον;

Ὅλοι. Πολὺ σωστά. Ἐς αὔριον, λοιπόν.

(Συνεχίζεται) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΦΩΣ Εἰς τὴν Κοινωνικὴν Ζῶην

Τὰ προβλήματα, ἅτινα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἤπῃ σχόλησαν σοβαρώτατα μὲν τὰς διασημοὺς τῆς ἀνθρωπότητος μεγαλοφυΐας, ἀλλὰ γενικῶς καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἄπλουστέρων τὰ ψυχικὰ βάθη, ἦσαν πάντοτε κατ' οὐσίαν τὰ αὐτά, μολονότι ταῦτα ἐνεφανίζοντο ἐκάστοτε ὑπὸ διαφόρους μορφάς. Τὰ προβλήματα ταῦτα ἱκανοποιητικῶς ἐλύθησαν μόνον διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Κοσμοθεωρία τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, διδασθεῖσα πρὸ 20 αἰῶνων, ἐπεβλήθη εἰς τὸν κόσμον κατ' ὄλας τὰς παντοειδεῖς ἀντιδράσεις, ὡς συνήνησε κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς, μόνον διὰ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς αὐτὴν θεϊκῆς δυνάμεως.

Ὁ Χριστιανισμὸς, οὐχὶ μόνον ὡς θεωρία τῆς ζωῆς, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ὡς πράξις αὐτῆς, ἠδυνήθη ν' ἀναποκριθῇ πάντοτε εἰς τὰς ψυχικὰς ἀνάγκας τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν αὐτῶν εὐτυχῆ, ὅταν ὑπ' αὐτῶν ἀληθῶς ἐπιστεύθῃ καὶ ἐν τῇ πράξει τῆς τε ἀτομικῆς καὶ κοι-

νωνικῆς αὐτῶν ζωῆς αἰσθητοποιήθη, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν θεῶν διδασκαλιῶν καὶ παραγγελμάτων αὐτοῦ. Ἄπ' ἐναντίας, διὰ πάντας τοὺς λοιποὺς ὁ Χριστιανισμὸς παρέμεινε μόνον θαυμαστὴ διδασκαλία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀστείρευτος πηγὴ ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, καθόσον παρέμεινε δι' αὐτοὺς δύνამις μὲν, ἀλλὰ μόνον θεωρητικῆ, οὐχὶ δὲ καὶ πρακτικῆ. Παρέμεινε δι' αὐτούς, συνεπῶς, δύνამις ἀχρησιμοποίητος εἰς ὅλας τὰς προσπάθειάς τῆς τε ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῶν ζωῆς.

Ὁ Ἰησοῦς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ πᾶς ἄνθρωπος «τέκνον Θεοῦ,» τοῦτέστι νικητῆς καὶ κύριος τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς ἐν τῇ πραγματικῇ αὐτῶν ἐννοίᾳ, ἀρκεῖ μόνον νὰ πιστεύσῃ εἰς Αὐτὸν ἀληθῶς καὶ τοῦτο ν' ἀποδείξῃ διὰ τῶν ἔργων τῆς πρακτικῆς ἀτομικῆς ζωῆς. Διότι μόνον «ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν» ἐν τῇ πρὸς Αὐτὸν πίστει καὶ πράξει τῆς ζωῆς, «ἔδωκεν αὐτοῖς ἔξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι» (Ἰωάνν. Α'. 12).

Ἡ παχυλὴ ἄγνοια τοῦ αὐστηροτάτου τούτου κανόνος ὡς πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔδωκεν εἰς πολλοὺς ἀφορμὴν παρερμηνείας τῆς τε κοινωνικῆς δυνάμεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἐνεκα τούτου ἠθικὸν σκότος βαθύτατον καλύπτει σήμερον πολλῶν τὰς ψυχάς. Τὸ σκότος δὲ τοῦτο μόνον τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ δύναται νὰ διαλύσῃ, ἀρκεῖ μόνον τοῦτο πλουσίως νὰ ἐκχυθῇ εἰς τὸν λαόν, οὐχὶ μόνον διὰ τῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πράξεως. Διότι τότε καὶ μόνον θὰ γνωστῇ καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι κάθε μέρος τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, αἰσθητοποιούμενον ἐν τῇ ἀτομικῇ ἐκάστου πράξει τῆς ζωῆς, καθιστᾷ ταύτην ἀληθῶς εὐτυχῇ καὶ εὐδαιμόνῃ ἐν μέσῳ καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν σκληροτέρων τοῦ βίου περιπετειῶν.

Ὁ Χριστιανισμὸς κατανοούμενος ἐν τῇ ἀληθῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ ἀποβαίνει διὰ τὸν πιστὸν ἀκατάλυτος δύναμις καὶ ἀπὸ Θεοῦ σοφία, καθιστῶσα τὸν κόσμον ἄξιον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐν τῇ καθόλου δημιουργίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ.

Ἡ μέχρι σήμερον ἱστορία τοῦ κόσμου μαρτυρεῖ ἀδιστακτικῶς, ὅτι ὁ ἀληθῆς Χριστιανισμὸς ἀπέβη ἀνέκαθεν διὰ τε τὰ ἄτομα, τὰς κοινωνίας καὶ τὰ ἔθνη ἡ γενεσιουργὸς δύναμις τοῦ γνησίου καὶ ὑψηλοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν καὶ ὅπου οὗτος ἀληθῶς ἐπιστεύθη καὶ ἐν ἔργοις ἐξεδηλώθη.

Τίς τοῦτο ἠργήθη ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων τέκνων τῆς ἀνθρωπότητος;

Ἴδου ποῦ κεῖται σήμερον, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν τοῦ κόσμου, ἡ λύσις τῆς παγκοσμίου κρίσεως.

Α. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος

Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Αἱ τελευταῖαι δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας σχετικῶς μετὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Κλήρου θέτουν ἐπὶ τάπητος ἐν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ καταστῇ δι' ὅλους μας τὸ κατ' ἐξοχὴν τῆς ἡμέρας ζήτημα. Ὁ Ἐφημεριακὸς κληρὸς, ὁ ὁποῖος ἀπετέλεσε πάντοτε εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὀφείλει νὰ ἀποτελέσῃ καὶ σήμερον τὸν κατ' ἐξοχὴν ἠθοπλαστικὸν καὶ κοινωνικὸν παράγοντα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, δὲν εὐρίσκεται ἀπὸ ἀπόψεως μορφώσεως εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του, ὡς διαπιστώνει ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ ὅπως ὅλοι μας γνωρίζομεν. Ἡ πατρίς μας, ὕστερα ἀπὸ τὸν πολεμικὸν σάλλον καὶ τὴν περιπέτειαν τῆς τελευταίας στάσεως, γνωστὸν εἶναι ὅτι ἔχει νὰ ἐπουλώσῃ πολλὰς πληγὰς. Τὴν πρώτην ὁμως θέσιν εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀνασυγκροτήσεως ὀφείλει νὰ καταλάβῃ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἠθοπλαστικοῦ παράγοντος τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς τῆς ζωῆς, διότι τοιοῦτοτρόπως θὰ κτυπηθῇ εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἡ σημερινῆς ἠθικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία τέσσα μεγάλα κακὰ προεκάλεσεν εἰς τὸν τόπον μας καὶ ἴσως μεγαλύτερα κυοφορεῖ, ἐὰν δὲν καταβληθῇ ἐγκαίρως μέριμνα διὰ τὴν ἐξυγίανσιν. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνεχώμεθα ἀκόμη μετὰ ποικίλας δικαιολογίας οἰκονομικὰς καὶ ἄλλας νὰ παραμένουν οἱ θρησκευτικοὶ ὁδηγοὶ τοῦ λαοῦ εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τοῦ ποιμνίου των, διότι τοιοῦτοτρόπως χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν ἐξουδετερώνομεν τὴν ἐπιρροὴν των ἐπ' ὠφελείᾳ ἄλλων ἐπιρροῶν. Ὀφείλομεν νὰ μελετήσωμεν σοβαρῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως μορφώσεως καὶ τῆς ἐξυψώσεως τῶν ἐφημερίων τῶν ἡδη ὑπαρχόντων, ὅσον καὶ κυρίως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ ἱερωθῶν, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀποτελεσθῇ ὁ κληρὸς ὁλόκληρος ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιλαμβάνονται τὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ ποιμνίου των καὶ νὰ ἔχουν τὴν πνευματικὴν ἱκανότητα καὶ τὸ ἠθικὸν παράστημα νὰ τὰ ἀντιμετωπίζουν. Μία τοιαύτη προσπάθεια συνδέεται βεβαίως στενῶς μετὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ κλήρου, διότι δύσκολα θὰ θελήσωμεν νὰ γίνωμεν κληρικοὶ νέοι, ποῦ θὰ διαθέτουν τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅταν θὰ γνωρίζουν ὅτι θὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ περιφέρουν τὸν δίσκον τῆς ἐπαιτείας διὰ νὰ συντηρηθῶν ἐξευτελιζόμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ διασύροντες καὶ τὸ ὑψηλὸν λειτουργήμα, τὸ ὁποῖον ἀσκοῦν. Ὑπάρχουν οἱ φρονοῦντες ὅτι διὰ τοὺς ἔχοντας πραγματικὸν ζῆλον ὅλα αὐτὰ τὰ οἰκονομικὰ ἐμπόδια δὲν ἔχουν καμμίαν ἐπίδρασιν, διότι

αὐτοὶ πιστεύουν ὅτι μὲ τὸν καιρὸν «πάντα ταῦτα προστεθήσονται». Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς εἶναι ὄντως ἀληθὴς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς ὀλίγους, τοὺς ἐκλεκτούς, διότι προϋποθέτει ἡρωϊσμὸν καὶ αὐτοθυσίαν, ἢ πείρα δὲ μᾶς διδάσκει ὅτι οἱ ἥρωες καὶ οἱ μάρτυρες ὑπῆρξαν πάντοτε ὀλίγοι, ἐλάχιστοι, καὶ ὅτι συνήθως καὶ ὁ θερμότερος ζῆλος δὲν μένει τελείως ἀνεπηρέαστος, ὅταν ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀντιξοότητάς τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πολλὰς φορές δοκιμάζει ἐπικινδύνους, ἐνίοτε δὲ καὶ καταστρεπτικὰς ἀπαγορεύσεις.

Καὶ τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως καὶ τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τοῦ κλήρου εἶναι ἀναντιορθῶτως δύσκολα προβλήματα, πιστευόμεν ὅμως ἀκραδάντως ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῇ λύσις, ὅταν ἀντιμετωπισθοῦν θαρραλέα καὶ μὲ καλὴν θέλησιν καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας. Ἡ σπουδαιότης, ἄλλωστε, τοῦ ἀποτελέσματος ἐκ τῆς λύσεως αὐτῶν εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε δικαιολογεῖ ἀπολύτως καὶ ὠρισμένας θυσίας, αἱ ὁποῖαι ὁμολογουμένως θὰ ἀπαιτηθοῦν.

Ὁφείλει νὰ καταστῇ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν, τοὺς ἐπὶ μέρους Ἀρχιερεῖς καὶ ἡμᾶς ὄλους, διὰ τὴν Ποιμένουσαν ἀλλὰ καὶ Ποιμαίνουμένην Ἐκκλησίαν, ἢ ἀπόκτησις ἱκανῶν καὶ μορφωμένων ἱερέων. Παρῆλθεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἄπλοὶ τελεουργοὶ ἦσαν ἀνεκτοί. Σήμερον χρειάζονται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴν ἠθικαὶ προσωπικότητες ἐπιβολῆς μὲ ἰσχυρὰν «τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» καὶ «τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος» καὶ μὲ πλήρη συναίσθησιν τοῦ τί αὐταὶ ὀφείλουν νὰ ἐπιδιώκουν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τί ζητεῖ σήμερον ἀπὸ τοὺς ποιμένας του τὸ ποιμνιον, διὰ νὰ ἀφοσιωθοῦν ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸν ἐπιτάλῃν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ θερησκευτικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ταλαιπωρηθέντος καὶ παραπληρηθέντος λαοῦ, ὁ ὁποῖος διψᾷ πραγματικὰ ἀπὸ στοργικὴν καθοδήγησιν. Ἡ Ἐκκλησία ὡς σύνολον ὀφείλει σήμερον κατ' ἐξοχὴν νὰ καταστῇ Ἐκκλησία ζῶσα, διότι ἡ Κοινωνία ἔχει ἀπ' αὐτὴν πολὺ μεγαλυτέρας ἀπαιτήσεις ἀπὸ ἄλλοτε. Ἐὰν δὲν κατανοηθοῦν ἐγκαίρως ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας αἱ σύγχρονοι αὐταὶ ἀπαιτήσεις καὶ δὲν καταβάλλῃ αὐτὴ κάθε προσπάθειαν νὰ πυκνώσῃ τὰς φάλαγγάς τῆς μὲ ἀντάξια τῆς υψηλῆς ἀποστολῆς των στελέχη, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρατήσουν τὸ βάρος τοῦ Σταυροῦ, τότε ἢ μὲν κοινωνία θὰ βαδίσῃ βεβαίως ὁποσοδήποτε τὸν δρόμον τῆς, ἢ Ἐκκλησία ὅμως θὰ εὐρεθῇ εἰς τὴν ἀνευκτέαν θέσιν νὰ βλέπῃ μὲ τὸν καιρὸν ἐλαττωμέ-

νην τὴν ἐπιρροὴν τῆς καὶ μίαν ἡμέραν θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἐξ ἡγέτιδος ἔχει περιπέσει εἰς οὐραγὸν τῆς κοινωνικῆς φάλαγγος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δίστομον.

Τὸ ἐν Δίστόμῳ κατ' αὐτὰς τελεσθὲν ἐν ἀλαλήτοις θρήνοις καὶ κοπετοῖς μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τῶν γερμανῶν πανοικει ἐξοντωθέντος πληθυσμοῦ τοῦ ὑπῆρξε μία διάτορος κατὰρα κατὰ λαοῦ, περὶ τοῦ ὁποῖου ὀρθῶς ἐλέχθη ὅτι ὑπάρχει τι εἰς τὸ γερμανικὸν οἶμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τοὺς κατόχους του ἱκανοὺς πρὸς σκληρότητα, διὰ τὰς ὁποίας εἶνε ἀνίκανοι πάντες οἱ λοιποὶ τοῦ πλανήτου μᾶς κάτοικοι. Ἀπὸ τὸ Δίστομον πολύστομος καὶ κραυγαλέα θὰ ὑφῆται εἰς τοὺς αἰῶνας ἀρὰ κατὰ λαοῦ, ὅστις, ἐγκρασιαθεὶς ὡς ἀπαίσιον σίγμα ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἐδρώπης, δι' ὅλης τῆς ἱστορίας ἀπέδειξεν ἑαυτὸν σκυβαλῶδες περίτριμμα ἀνεπίδεκτον καὶ τοῦ στοιχειωδεστέρου πολιτισμοῦ. Κάτωθεν τῶν εἰκόνων τοῦ Βίσμαρκ ὁ ὑπερφίαλος γερμανικὸς σατανισμὸς, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐξεπροσώπει, ἐσημεῖον τὴν ῥήτραν του «ἡμεῖς οἱ γερμανοὶ οὐδένα φοβούμεθα, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ». Τὸ Δίστομον ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἐδρώπῃ οὖνοι τοῦ κ' αἰῶνος οὔτε τὸν Θεὸν ποιεῖ φοβήθησαν.

Οἱ ἄλλοι ἀνεκδιήγητοι.

Ἄλλ' ὁ ὀντισμὸς ἔχει ὑποκατάστημα καὶ εἰς τὰ Βαλκάνια. Καὶ ἀντιπροσώποι του εἶνε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, παραλαβόντες ἀμαχητὶ παρὰ τῶν κηδεμόνων των γερμανῶν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, προέβησαν εἰς τὴν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐξόντωσιν καὶ ἐκρίζωσιν τῶν μυριάδων ἐλληνικῶν πληθυσμῶν, ἔσπευσαν δὲ νὰ ἐκλέξωσι καὶ ἐπισκόπους διὰ νὰ ποιμάνωσι τὰ ἐπ' αὐτῶν ὑποδουλωθέντα καὶ παντοιοτρόπως κακωθέντα ξένα ποιμνία, καθ' ἃ εἶχε τότε ἀνακοινώσει ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ ἐκ Λονδίνου. Οὐδεὶς, λοιπόν, ἐξεπλάγη ἐκ τῆς εἰδήσεως, ὅτι καταργήσαντες ἐν Βουλγαρίᾳ κατ' αὐτὰς τὴν διδασκαλίαν τῶν θερησκευτικῶν, τῆς πατριδογραφίας καὶ τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν, ἀντικατέστησαν αὐτὴν δι' ἄλλης, ἀνταποκρινομένης περισσότερο πρὸς τὰ οὐνικὰ ἰδεώδη. Μόλις τώρα ἀντιληφθέντες καὶ οὗτοι, ὅτι ἡ ψυχὴ των εἶνε ἐντελῶς ἀνεπίδεκτος ἀνωτέρας καλλιέργειας, ἐφ' ὅσον οὐδὲν ὄφελος ἀπεκόμισαν ἀπὸ τῆς ξένης πρὸς αὐτοὺς θερησκείας καὶ ἠθικῆς, διὰ τῆς ὁρίμου ταύτης πράξεώς των ὁμολόγησαν ὅτι εἶνε προωρισμένοι νὰ ἀποτελῶσι παραρωμίαν εἰς

ένα πολιτισμόν, μόνον εις ανθρώπους ἀρμόζοντα.

Τὸ μέγα πρόβλημα.

Τὸ κυριώτατον τῶν προβλημάτων τοῦ ἔθνους ἡμῶν εἶνε σήμερον τὸ ζήτημα τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας. Συνεπεία τῆς ἐνεκεν τῶν περιστάσεων πολυχρονίου ἀργίας τῶν ἐκπαιδευθῆντων, παραδοθεῖσα εἰς τὰς ἀγυῖας, ἀναπνεύσασα κατὰ τὴν τρυφερωτέραν τῆς ἡλικίας ἐπὶ μακρὸν μίαν ἀτμόσφαιραν αἰματοβροχίῃ, καταστῆσα μάρτυς ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἀνατινάξεως, ἐμπρησμῶν, βασανισμῶν καὶ θανατώσεων, μερὶς τις δ' αὐτῆς καὶ συνεργὸς εἰς κακουργίας παντοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἤδη ἀρξάμενα νὰ λειτουργῶσιν ἐκπαιδευτήρια παραδεδόμενη εἰς διδασκάλους καθ' ἑκάστην μέρους ὁπαδοὺς ἀνατρεπτικῶν θεωριῶν, ἀντεθνικῶν καὶ ἀντιθρησκευτικῶν «ἰδεολογιῶν», ὁποῖαν θὰ ἀποτελέσουν μεθ' αὐτῶν κοινωνίαν, ἂν δὲν ληφθῇ ἄμεσος καὶ συστηματικὴ μέριμνα περὶ ψυχικῆς αὐτῆς ἐξυγιάνσεως, εἶνε περιττὸν νὰ ἀναπτυχθῇ. Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὄψιν ὅτι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, «κοῦφον ἢ νεότης καὶ εὐκίνητον πρὸς τὰ φαῦλα», ὡς «εὐρίπιστον δέ, εὐδεξαπάτητον καὶ εὐδόλισθον, σφοδροτέρου δεῖται τοῦ χαλινοῦ» κατὰ τὸν βαθὺν ψυχολόγον Χρυσόστομον, ἢ προσοχὴ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας δεόν νὰ στραφῇ ἀμέσως καὶ ἀμερίστως πρὸς τὴν συστηματικὴν μελέτην τοῦ θεμελιώδους τούτου διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς προβλήματος, διότι εἰς μίαν χριστιανικὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ αἰῶνων γενεσιουργῶν τῶν ἀποτελεστικῶν τοῦ ὕγιους πόλιτισμοῦ στοιχείων, οὐδὲ μία ψυχὴ ἐπιπόγων ροπῶν δεόν νὰ ἦνε ἀνεκτὴ εἰς ἑλληνικὰ νεανικὰ στήθη.

Ἐπικίνδυνος κενοδοξία.

Αἰ καὶ ἐν τῷ τύπῳ διαφημιζόμεναι πολυτελεῖς γυναικεῖαι συγκεντρώσεις ἀπετέλουν μὲν καὶ πάντοτε σκάνδαλον, σήμερον ὁμως λαμβάνουν τὸν χαρακτήρα θρασείας προκλήσεως, οὐ μόνον προσβαλλούσης τὸ γενικὸν κοινωνικὸν αἴσθημα, ἀλλὰ καὶ ὑποθαλπούσης τὴν γένεσιν κινδύνων, ἀπειλούντων αὐτὸν ἀμέσως τὸν κόσμον τῆς κενοδοξοῦ ἐπιδείξεως. Ἄν κατὰ κανόνα τοὶ πένητες, ἐπειδὴν ἴδωσι πλουτιούνας ἐτέρους, ἀκριβέστερον τὴν ἑαυτῶν πενίαν ἐν ταῖς ἐτέροις εὐπραγίαις μανθάνοντες, ἀποδύρονται, ὡς διαπιστοῖ ὁ βαθὺς τῶν κοινωνικῶν πληγῶν γνώστης Χρυσόστομος, «γυναικῶν δὲ βλακείαν» ὀνομάζει δ αὐτὸς τὸν ἔρωτα τῆς φιλοκοσμίας «κατατείνουσαν τὰς τῶν πνήτων γαστέρας», ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τῶν μεγίστων στερήσεων, τῆς καθολικῆς πτωχεύσεως καὶ τῆς γενικῆς παμμεροῦς δυσπραγίας ἢ κατὰκορος χρυσοφορία, οἱ δακτυλιοβριθεῖς ἀδα-

μαγτοποιίικλοι δάκτυλοι καὶ ἡ «ἀνθινή καὶ μυρσίος εἰδώλους πεποικιλμένη μεταξὶν ἐσθῆς» μαρτυροῦν ψυχικὴν πόρωσιν τόσῳ μᾶλλον ἀνύποιστον, ὅσῳ περισσότερον ἐπιζητεῖ καὶ τὴν διὰ τοῦ τύπου διαφημισίαν.

XX

Ἐν τῷ ἐν Λονδίῳ ἐκδομένῳ Δελτίῳ «Orthodox Church Bulletin» (ἀριθ. 30, Μᾶτος 1945) δημοσιεύονται εἰς ἀγγλικὴν μετάφρασιν ἢ κατὰ τὴν ἐνταῦθα ὑποδοχὴν τῆς Α. Σ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ὑόρκης προσφωνήσις τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιβασιλέως, τὸ ἀπαντητικὸν αὐτοῦ γράμμα πρὸς τὸ κοινὸν πρὸς αὐτὸν γράμμα τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιεπισκόπων Καντερβουρίας καὶ Ὑόρκης, ὡς καὶ τὸ πρὸς τὸν βρετανὸν Πρωθυπουργὸν μήνημα τῆς Α. Μ., ἀτινα δημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ».

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ὁ ὑπουργὸς Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας παρεκάλεσε δι' ἑγκυκλίου ἐγγράφου τοῦ τοῦς Σεβ. Μητροπολίτας τοῦ Βασιλείου ὅπως ἀποστείλουν τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα πρὸς καταρισμὸν παρὰ τῇ Γενικῇ Διευθύνσει τῶν Θρησκευμάτων ἰδίου τμήματος Στατιστικῆς. Διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐξητήθησαν καταστάσεις τῶν παρ' ἑκάστη Ἱ. Μητροπόλει ἐνοριακῶν Ναῶν, τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ μὴ Ἱερῶν Μονῶν καὶ Προσκυνημάτων, ὡς καὶ κατάλογοι τῶν ἀρχιερατευσάντων παρ' ἑκάστη Μητροπόλει ἀρχιερέων, δι' οὓς ὑπάρχουσι παρ αὐταῖς ἐξηκριβωμένα στοιχεῖα, μετ' ἀναγραφῆς τοῦ ἔτους τῆς ἐνθρονίσεως καὶ τοῦ ἔτους τῆς ἀποχωρήσεως ἢ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

—Τὸ ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἀπέστειλεν ἐγγράφον πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἵνα παρασχεθῇ οἰκονομικὴ τις ἐνίσχυσις εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Βορείου Ἑλλάδος πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ δεινοπαθήσαντος καὶ δεινοπαθοῦντος ἔτι κλήρου των, ὡς τὰ διαρκῶς λαμβανόμενα ὑπομνήματα ἀναφέρουν.

—Διὰ Β. Διαταγμάτων τῆς 20ῆς Μαΐου ἐ. ἔ. δημοσιευθέντων εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 116 (τεύχος Γ') τῆς 25 Μαΐου 1945 φύλλον τῆς Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως ἐπικυροῦται ἡ ὑπ' ἀριθ. 124|76|17-2 45 ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἧς κηρύσσονται ἔκπτωτοι τῶν θρόνων των οἱ Μητροπολίται Ἱλίου, Ἀντινόσιος καὶ Σερβίαν καὶ Κοζάνης Ἰωακείμ, ἄνευ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν.

—Δι' ἐτέρου Β. Διατάγματος τῆς 20 Μαΐου ἐ. ἔ. δημοσιευθέντος ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ γίνεται ἀποδεκτὴ ἡ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γραφῆως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης παραίτησις τοῦ γραφῆως Ἀναστασίου Μιχ. Γεωργοπαπαδάκου.

—Διὰ Β. Δι' ἀτος ἐκδοθέντος τῆ 20-5-45 καὶ δημοσιευθέντος τῆ 25-5-45 ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 524 Φ. Ε. Κ. ἰδρῦθη ἰδία ἐνορία ἐν τῷ συνοικισμῷ Κάτω Ῥεμματιᾶς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ὑπὸ ἐνοριακὸν ναὸν τὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

—Ἐκ πρωτοβουλίας τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας τῆ 3 μεσοῦντος, Κυριακῆ, καθ' ἃ πᾶσαν τὴν χώραν ἐτελέσθησαν μνημόσυνα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κατὰ τὸν ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς πεσόντων ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος καθηγγητῶν, διδασκάλων καὶ μαθητῶν. Πανταχοῦ τὰ μνημόσυνα ταῦτα ἔλαβον πάνδημον χαρακτῆρα.

—Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Κ. Τσάτσος δι' ἑγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ Κράτους συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς ὅπως, συμφῶνως πρὸς καθιερωμένην ἄρχην σιτηροζομένην ἐπὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὀφειλομένου σεβασμοῦ, ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων των ἐπισκέπτονται τὸν ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ νομοῦ Μητροπολίτην, ὡς καὶ

τούς εκτός τῆς ἑδρας των ἑδρευόντας Μητροπολίτας κατὰ τὴν μετάβασιν αὐτῶν εἰς τὴν ἑδραν τῆς Μητροπόλεως.

— Τῇ 7 μεσοῦντος ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐξέλεξε ὡς τακτικὸν αὐτῆς μέλος εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἡθικῶν καὶ Πολιτικῶν ἐπιστημῶν τὸν Λευθυμὴν τῆς «Ἐκκλησίας» καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γεωργίου Παπαμιχαήλ.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικῆ ἀποφάσει παρεκλήθησαν οἱ κατὰ τόπους Σεβ. ἱεράρχαι ὅπως σπεύσωσι νὰ ἀνακαλέσωσι πάντας τοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν τῶν ἐπαρχιῶν των ἀπὸ τοῦ 1941 δι' οἰονόμητον λόγον προσφυγόντας εἰς Ἀθήνας, μὴ χορηγῶσι δ' ἐφεξῆς ἀδείας ἐλεύσεως εἰς τὴν πρωτεύουσαν πρὸς διορισμὸν εἰς ἱεροὺς αὐτῆς ναοὺς, τῆς ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μηκέτι προβλεπόμενους εἰς διορισμοὺς κατ' ἐφαρμογὴν συνοδικῆς ἐντολῆς.

— Ἐπειδὴ τινὲς τῶν βίᾳ ὑπὸ τῶν βουλγάρων ἐκ τῶν Μητροπόλεων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ἐκδιωχθέντων καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους προσφυγόντων ἱερῶν δὲν ἐπανήλθον εἰς τὰς θέσεις των μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, οἱ Σεβ. ἱεράρχαι παρεκλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὅπως μεριμνήσωσι περὶ ἀνυπερθέτου ἐπιστροφῆς εἰς τὸ ἔργον των οὐ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ τῶν τελευταίων ἐσωτερικῶν γεγονότων ὀλοοῦντων καταφυγόντων ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν, πρὸς ἀποφυγὴν ἀφεύκτων κυρώσεων ἐν περιπτώσει παρακοῆς.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τῇ 26 Ἰαννουαρίου ἡ πρωτεύουσα τῆς Λέσβου ἐπανηγύρισται μετ' ἐπιδημιτικῆς μεγαλοπρεπέως τὴν μνήμην τοῦ πολιούχου αὐτῆς ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Βυζαντινοῦ, ὃς τὸ ἱερόν λειψάνον τηρεῖται ἐν τῷ φερωνύμῳ καθεδρικῷ ναφῷ. Μετὰ πανηγυρικὴν ἱεουργίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰακώβου, ἐγένετο πάνδημος ἀνά τὴν σημαυστολίστον πόλιν λιτάνευσις μετὰ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου ὑπὸ τῆς κωδωνοκροσίας τῶν ναῶν καὶ τοῦ κανονιοβολισμοῦ τῶν ἐν τῷ λιμένι ἀντιτορπιλικῶν. Τῆς ἑλθῆς πομπῆς ἠγούντο ἐν παρατάξει οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν σχολείων καὶ τῶν ὀρφανοτροφείων, οἱ πρόσκοποι, τὰ λάβαρα τῶν σωματείων, τὰ ἐξαπτέρυγα τῶν ναῶν, οἱ παιδικοὶ χοροὶ, αἱ μουσικαὶ καὶ στρατιῶν καὶ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, τμήματα στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ. Ἐίπετο ἡ ἱερά λόραξ μεθ' ἣν ἠκολούθει ὁ κληρὸς, ὁ Μητροπολίτης, αἱ πολιτικαὶ καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ καὶ λαὸς πλήθος. Μετὰ τὴν λιτανείαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐν ὁμιλίᾳ αὐτοῦ ἐν τῷ ναφῷ ἐξῆρε τοὺς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διεξαχθέντας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνας, καθ' οὓς προσήμεκεν ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας ἀφθονόν των μαρτύρων τὸ αἷμα, προσέθηκε δ' ἐπικαιρῶς ἐν τέλει, ὅτι καθ' ἑλπὴν τὴν τραγικὴν περίοδον τῆς καὶ ἐν Μυτιλήνῃ γερμανοκρατίας ἡ νῆσος οὐδὲν ἀπολύτως ἔπαθεν ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας τῆς Ἑλλάδος περιφερείας, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου δοκιμασθεῖσας, δικαίως δ' οἱ χριστιανοὶ τῆς Λέσβου ἀπέδωκαν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν προστασίαν τοῦ πολιούχου ἡ πρὸς τὸν ὅποιον λαϊκὴ εὐγνωμοσύνη θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῆ κυρίως διὰ τῆς εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον ἐπιστροφῆς. Τοῦ αὐθυμῶν ἐν τῇ Μητροπόλει παρατεθέντος ἑορταίου δείπνου μετέσχον ὁ παραιτηθῆναι ἄγγλος ναύαρχος τῆς Μεσογείου μετὰ τῶν ἐπιτελῶν αὐτοῦ, ὁ ἄγγλος ταξίαρχος νήσων Αἰγαίου, οἱ ἐν Μυτιλήνῃ ἀνώτεροι βρεταννοὶ αξιωματικοί, ὁ διοικητὴς τῆς Οὐννρα, ὁ στρατηγὸς κ. Δημόστατος μετὰ τοῦ ἐπιτελήχου του, ὁ ἀνακλιρῶν τὸν Γεν. Διοικητὴν

Νήσων Αἰγαίου κ. Παπουτσάνης, ὁ Νομάρχης, ὁ Διοικητὴς τῆς ναυτικῆς Βάσεως Νήσων Αἰγαίου, οἱ κυβερνήται τῶν ἀντιτορπιλικῶν «Ναυαρίων» καὶ «Ἄστὸς» καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Μητρόπολις Βερροίας

Ὁ ταξίαρχος κ. Γεώργιος Παπαγεωργίου, ἐπὶ τῇ ἐκ Βερροίας εἰς νέαν περιοχὴν μετασταθεύσει τῆς ὑπ' ὀπτιὸν ἐξέλιξης ταξίαρχίας, δι' ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Βερροίας κ. Ἀλέξανδρον ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς ταξίαρχίας πρὸς τὴν Α. Σ. καὶ τὸν ὑπ' αὐτὴν ἱερόν κληρὸν διὰ τὴν ἦν παρέσχον εἰς αὐτὴν συνδρομήν. «Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὀπλιταὶ τῆς ταξίαρχίας—ἐπιπροσθέτει ὁ κ. ταξίαρχος—μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας διεπίστευσαν τὸ πατριωτικὸν ἔργον, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν δυννηρὰν ἐποχὴν τῆς δουλείας καὶ τῆς τρομοκρατίας ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην τῆς Σεβαριμότητος σας προσταγὴν καὶ καθοδηγήσειν ἐπετέλεσε, θὰ διατηρήσωσι συγκινητικὴν ἀνάμνησιν τῶν μύθων, εἰς οὓς ὑπόσχεσθε εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνά σας καὶ διαβεβαιώσιν ὑμᾶς ὅτι ἐσονται πάντοτε εὐλαβῆ καὶ πιστὰ τέκνα τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἣς τὴν εὐλογίαν διὰ τῆς Σεβαριμότητος σας καὶ πάλιν ἐπικαλοῦνται».

Μητρόπολις Ἱερισσοῦ — Ἀγ. Ὁρους

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ Ἀγ. Ὁρους Ἀρδαμερίου κ. Διονύσιος κωλυθεὶς ἐνεκα τῶν συνταρακτικῶν γεγονότων τῆς γνωστῆς ἀνταρσίας νὰ ἀπέλθῃ ἀμέσως μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, ἐπεκρινώθησε δι' ἐγκυκλίου πρὸς τὸν ἱερόν ταύτης κληρὸν καὶ τὸν λαόν, δι' ἧς ἀγγελίας τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνάδειξιν αὐτοῦ εἰς ποιμένα τῆς ἐπαρχίας Ἱερισσοῦ, διεδήλου ὅτι δι' ἡγεσίας αὐτοῦ μέλημα θὰ εἴηεν ἡ πρόοδος τοῦ ποιμανίου του καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ προκοπή. Τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου θὰ ἀποτελῆ τὴν πρωτίστην αὐτοῦ φροντίδα, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ καθήχησις τῆς νεότητος, ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἡ ἐνθάρρυνσις τῶν ἀσθενῶν καὶ ἡ ἐσθῆθεια τῶν πενηστέρων θὰ ἦεν ὁ πατήρ καὶ προστατῆς τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν χηρῶν καὶ ὁ ὀδηγὸς τῶν πεπλανημένων, καὶ ἐν γένει κοινὰς μετὰ τῶν πνευματικῶν του τέκνων θὰ ἔχη καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην. Ἐβεβαίωσε ἐπίσης τὸν ἱερόν τῆς ἐπαρχίας του κληρὸν ὅτι θὰ τυγχάνῃ πάσης προσοχῆς καὶ προστασίας, συνάστησε δ' ὅπως ἀποδέλωσι πρὸς τὸν «Ἐπίσκοπον» καὶ «Ἀρχιερέα» αὐτῶν ὡς πρὸς ἀδελφὸν ἀγαπητὸν καὶ πρεσβύτερον αὐτῶν, ἐν πνεύματι τῆς ἀδελφικῆς ἐννοουμένης πατριάδας. Δηλώσας δὲ ὅτι θὰ ζητήσῃ τὴν συναρωγὴν παντὸς δυναμένου νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔργον του τιμῶς καὶ εὐλοκρινῶς καὶ ὅτι «ἡ θύρα τοῦ ταπεινοῦ μας οἴκου θὰ ἦεν ἀνοικτὴ ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς πάντα δεόμενον», διεβεβαίωσε πάντας ὅτι ἔρχεται ἐν μέσῳ αὐτῶν μετὰ πλήρη συναίσθησιν τῶν καθηκόντων του καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν καὶ συνάστησε πρὸς πάντας ἀγάπην, εὐλόγησιν καὶ ὁμόνοιαν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΠΟΛΕΟΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Νέας Ἰόρκης ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἀθναγόρας ἐτέλεσεν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναφῷ πάνδημον δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἀνωκεανῆσου ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἑλληνικῶν προξενικῶν ἀρχῶν, ἀντιπροσωπειῶν τῶν ἐν Ἀμερικῇ βορειοανατολικῶν καὶ ἄλλων ἐλληνοαμερικανικῶν Σωματείων.

— Η Α. Σ. ο Αρχιεπίσκοπος κ. Αθηνάγορας εις πάν-
δημον επιβλητικήν τελετήν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Νέας
Υόρκης ἐπέθεκεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν
ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησιῶν Σεβ. Κάρολον Τάτλ ἐκ προσώ-
που τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Τιμοθέου
τὸν Σταυρὸν τοῦ Παναγίου Τάφου διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκ-
κλησίαν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ὑπηρεσίας αὐτοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ ἐν Καίρῳ δικηγόρος Κοκκῶνης κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ
Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξαν-
δρείας εἰς ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας διὰ τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῆς δι-
καισύνης» δημοσίευσά του, ἐν ᾧ εἶχε γράψει βλασφημίας
κατὰ τῆς Ἀσπαρθενίας τῆς Θεοτόκου, κατὰ τῶν ἱερῶν βιβλίων
καὶ τῆς ἁγίας Καινῆς Διαθήκης. Ἰποβαλὼν ὅμως κα-
τόπιν εἰς τὴν Α. Θ. Μ. τὸν Πατριάρχην αἰτησάν, ἐν ἣ δια λι-
εῶν πίστης ἀπέπευε μὲν τὰς ἐν λόγῳ κακοδοξίας, ὁμο-
λόγει δὲ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἔτυχε συγγνώμης παρὰ τῆς
Ἐκκλησίας καὶ ἀνασυνήριθμήθη εἰς τὴν τάξιν τῶν πιστῶν
τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Τῇ 22 Φεβρ. 1942 πάντες ῥῶσοι ἀρχιερεῖς ἀνήγγειλάν
τηλεγραφικῶς τῇ Α. Θ. Μ. τῷ Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας, ὅτι,
συλλειτουργοῦντες πανηγυρικῶς τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδο-
ξίας ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ Μόσχας, ἀνέγνωσαν εἰς ἐπήκοον
τοῦ πολυπληθοῦς ἐκκλησιασματος προηγηθῆν συγχαρητήριον
καὶ εὐχατήριον τηλεγράφημα τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν ὀρ-
θόδοξον ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ἐψάλη ἀμέσως ὁ πολυχρο-
νισμὸς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀλεξανδρείας καὶ ὅτι αἱ εὐχαί
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ὑπὲρ νίκης
κατὰ τῶν φασιστών, «τοῦ ἀκρωμάτων τούτου τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους», συμπίπτουσαι πρὸς τὰς τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ, θαυμά-
σως συνεκίνησαν τὸν πιστὸν ῥωσικὸν λαόν.

— Διὰ γράμματος πρὸς τὴν Α. Θ. Μ. τὸν Πατριάρχην
ἀπὸ 16 Μαρτίου 1942 ὁ τότε Μητροπολίτης Μόσχας Σέργι-
ος καταγγέλλας τὸν δικαίριον τῆς ἐπαρχίας Βολυνίας ἐπι-
σκοπον Πολύκαρπον Σικόρσκη ὡς ἀθαιρέτως ἀνακηρύξαντα
τὴν ἐκκλησίαν τῆς Οὐκραίνης ἀνεξάρτητον καὶ ἑαυτὸν ὡς
ἀρχηγὸν αὐτῆς, ὀπαδὸν δὲ τοῦ χιτλερισμοῦ καὶ συνεργάτην
τῶν φασιστών, ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ Πατριάρχου περὶ
τῆς ἐπιβλητέας εἰς τὸν ἀποστάτην τιμωρίας. Ἡ Α. Θ. Μ.
ἀπήντησεν ἀποδοκιμάζων τὴν τυχοδιωκτικὴν τοῦ Σικόρσκη
διαγωγὴν καὶ γνωματεύων ὑπὲρ ἐπιβολῆς κατ' αὐτοῦ τῆς ἐσχά-
της τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἀπήν-
τησαν καὶ οἱ Μακαρ. Πατριάρχαι Ἀντιόχειας καὶ Ἱεροσολύ-
μων, ὧν ἐζητήθη ἡ γνώμη.

— Τῇ 11 Ἀπριλίου 1942 ὁ Μακαρ. Πάπας ἐδέχθη ἐν τοῖς
Πατριαρχείοις ἐπίσκοφιν τοῦ Διαδόχου Παύλου περιστεροῦ-
μενος ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν ὑπὸ τῶν Σεβ.
Μητροπολιτῶν Τριπόλεως καὶ Πηλουσίου.

— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀξώμης κ. Νικόλαος τῇ 28
Μαρτίου 1942 τυχὼν ἐν Ἀδῖς Ἀμπέμπα ἀκράσεως παρὰ τῇ
Α. Μ. τῷ Ἀυτοκράτορι τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλέ Σελασιέ, ἐπέ-
θεκεν αὐτῷ χρυσοῦν Εὐαγγέλιον, δῶρον τῆς Α. Μ. τοῦ Πα-
τριάρχου Ἀλεξανδρείας.

— Κατ' εἰδήσεις ἐκ Ρωσίας, τηλεγράφημα συγχαρητήριον
τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον τῆς Ρωσίας
Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ Πάσχῃ τοῦ 1942 ἀνεγνώσθη εἰς πάσας
τὰς ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, συν-
εκίνησε δὲ μέχρι θαυμάτων τοὺς πιστούς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας ἐπι-
σχεθεῖς ἐπισήμως τὸ Κίεβον, πρωτεύουσαν τῆς Οὐκραίνης,
ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ
Ἐξάρχου τῆς Οὐκραίνης Ἐπισκόπου Ζιτομίρ Ἀντωνίου καὶ
τοῦ ἐπισκόπου Πολτάβας Σταφάνου, μεθ' ὧν ἔχειροτόνησεν
εἰς Ἐπίσκοπον Βιννίτσας τὸν Πανσο. Βαρλαάμ. Κατὰ τὴν
λειτουργίαν παρέστησαν ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν
λαϊκῶν κωμισαρίων Γεώργιος Κάρπωφ καὶ ὁ Παῦλος Κοδ-
τοῆνκο, ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ πολλοὶ κλη-
ρικοὶ καὶ μοναχοὶ, παραταχθέντες στοιχηθῶν ἐκατέρωθεν
τοῦ ἀριστερικοῦ θρόνου. Ἐν προσφωνήσεσι αὐτοῦ ἡ Α. Μ. ὁ
Πατριάρχης ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τοῦ εἶναι τῷ ἁγίου ἔθνεϊ
ἐπισκεφθῆν τὸ λίκνον τοῦ ῥωσικοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἐ-
ποιοῦ ὁ ποταμὸς Ἀναίπερος ἀπέταλας τὸν Ἰορδάνην τοῦ ῥω-
σικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐν Κιέβῳ παρουσία αὐτῆ τοῦ Πατριάρχου
ἐξαίρεται ὡς ἡ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας
πρώτη ἐπίσημος ἐπίσκεψις ῥώσου Πατριάρχου.

— Κατ' εἰδήσεις ἐκ Λονδίνου, ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης
Ρωσίας Ἀλέξιος ἀφικόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα ἐτέλεσε τὴν
θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως,
εἶτα δὲ μετέβη εἰς Καίρον, ἐνθα διατάλαι φιλοξενούμενος
τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου. Ἡ
πρὸς ἀπόδοσιν τῆς εἰς Μόσχαν ἐπισκέψεως τοῦ Σεβ. Ἀρχι-
επισκόπου Ἰόρκης ἐπίσκοφισ ἐιδικῆς πατριαρχικῆς Ἀπο-
στολῆς ἤδη εὐρίσκειται ἐν Λονδίνῳ, ὁ δὲ προϊστάμενος αὐ-
τῆς Σεβ. Μητροπολίτης Νικόλαος Κρουτίσκι ἐτέλεσε χθὲς
ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀναλήψεως τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ
ὀρθοδόξῳ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Λονδίνου, τῇ δὲ 18 ἱσταμένου
ὑπὸ τῆς «Ἀέσχης τῆς Νικαίας» («Nikaean Club») θὰ πα-
ρευθῆται πρὸς τιμὴν τῆς Ἀποστολῆς γέφυρα, οὗτινος θὰ με-
τεῖχον καὶ οἱ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοποι Καντερβούριας καὶ Ἰόρ-
κης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ὡς εἶνε γνωστὸν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς γερμανικῆς κατο-
χῆς ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γαβριήλ συλ-
ληφθεὶς ὑπὸ τῶν γερμανῶν ἐφυλακίσθη, ὅταν δ' οὗτοι ἐξε-
κένωσαν τὴν χώραν συναπήγαγον αὐτὸν μετὰ καὶ τοῦ Θεοφ.
Ἐπισκόπου Ζίτσης Νικόλαου Βελμύροβιτς. Καὶ ἐπὶ πολλῶν
μὲν χρόνων ἠγνοοῦτο ἂν οἱ ἀπαχθέντες εὕρητο ἐν ζωῇ.
Ἐπ' ἐσχάτων ὁμως ἀπὸ τοῦ ἐλβετικοῦ ραδιοφώνου ἠγγέληθη
ὅτι ἀμφότεροι διατρίβουσιν ἐν Ἑλβετίᾳ, ὁ δ' Ἐπίσκοπος Σίμπε-
νικ Εἰρηναῖος εὐρίσκειται ἐν Ἀμερικῇ. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς
κατοχῆς τῆς Σερβίας πέντε ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι ἡ ἐφο-
νυθίσθησαν ἢ θανάσιμως ἐκακοποιήθησαν ὑπὸ τῶν γερμανῶν,
ἐκατοντάδες δὲ ἱερέων, μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν εὗρον μαρ-
τυρικὸν θάνατον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Εἰδήσεις ἐκ Κ)πόλεως ἀναφέρει ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης
Σόφιας κ. Στέφανος ἐφίκατο ἐκείσε εἰς πρώτην ἐπίσκεψιν
τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τῇ 29 παρ. Μαρτίου ἠγγέληθη ὁ ἀφ' ἑνθὸς θάνατος τοῦ
ἀρχιεπισκόπου τοῦ Esztergon καὶ Πριμᾶτου τῆς Οὐγγα-
ρίας Dom Justinian George Serédi, ἐνὸς τῶν νωπιτέρων
καὶ μᾶλλον διακεκριμένων μελῶν τοῦ συλλόγου τῶν καρδι-
ναλίων. Ὁ σλοβάκος ἱεράρχης ἦτο μία τῶν περὶ τὸ Κανο-
νικὸν Δίκαιον μεγίστων αὐθεντιῶν. Χρηματίας καθηγη-
τῆς τοῦ Κανον. Δικαίου ἐν τῷ Γρηγοριανῷ Πανεπιστημίῳ
Ρώμης, ἐτάχθη μέλος τῆς προπαρλασκαστικῆς τοῦ νέου
Κώδικος τοῦ Κανον. Δικαίου Ἐπιτροπῆς, ἀνηγορεύθη δ'
ἐπίτιμος διδάκτωρ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Ὁξφόρδης ταῦ-
τοχρόνως μετὰ τοῦ νῦν ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν
κ. Anthony Eden. Εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Πρωθιερέαρχου τῆς
Οὐγγαρίας ἀνηγορεύθη τῷ 1927, εἰς καρδιναλίον δὲ προή-
χθη σὺν τῷ νῦν ἀρχιεπισκόπῳ Σεβίλλης ὑπὸ τοῦ Πάπα
Πίου α' κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.

— Ἡ ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν Κατοχὴν σημειώσασα ζωη-
ρὰν κατ' αὐτῆς χριστιανικὴν ἀντίδρασιν ὀργάνωσις «Té-
moignage Chrétien» διωργάνωσε πρὸ τινος ἐν τῇ Salle
Wagram ἐκθεσὶν τῶν κατὰ τὴν δουλείαν τῆς Γαλλίας μυ-

στικῶν τῆς ἐκδόσεως, τὰς ὁποίας λάβρα διένεμεν ἀνά σύμ-
πασαν τὴν Γαλλίαν.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Καθ' ἃ ἀνέγραψαν οἱ «Τάϊμς» τοῦ Λονδίνου τῆς 3 παρ.
Μαΐου, τῆ προτεραίας ὃ ἐν Λονδίῳ τότε παρεπιδητῶν ὡς
ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιβασιλέ-
ως Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀμ. Αλιβιζάτος ἐγά-
νετο δεκτός ὑπὲρ τοῦ νέου Πριμάτου τῆς Ἀγγλικανικῆς
Ἐκκλησίας Δρος Fisher, εἰς ὃν ἐπέδωκεν ἐκ μέρους τοῦ
Ἀντιβασιλέως μίαν ὁδογραφίαν τοῦ Ἑλληνοσ ζωγράφου Ἀ-
στεριάδου, κυκλοφορήσαν μυστικῶς ἐν Ἑλλάδι, εἰκονί-
ζουσαν δὲ τὸν νῦν φαλμόν ὡς ἐθνικὴν ἐνθάρρυνσιν τοῦ ἑλ-
ληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς Κατοχῆς. Ἡ Α. Σ. ὃ
Ἀρχιεπίσκοπος Καντέρβουρίας ἀπένευμεν εἰς τὸν κ. Ἀλιβι-
ζάτον τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἀδάμ, ὡς τεκμήριον ἀναγνωρίσε-
ως τῶν διηρησίων καὶ τῆς σπουδαίας αὐτοῦ συμβολῆς εἰς
τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ καὶ τῆς ἑλ-
ληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σχέσεων καὶ ἰδιαζούσης τι-
μῆς πρὸς ἓνα τῶν διακεκριμένων λαϊκῶν ἡγετῶν τῆς Οἰ-
κουμενικῆς Κινήσεως.

Ὁ κ. Ἀλιβιζάτος εἶναι ὁ τρίτος τιμηθεὶς διὰ τοῦ Σταυ-
ροῦ τοῦ Ἀδάμ, μετὰ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θουαίρων
κ. Γερμανὸν καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Σουηδίας Σεβ. Brillioth.

—Ἐν τῇ περὶ τὰ μέσα τοῦ λήξαντος μηνὸς συκληθείσῃ
ἐν Λονδίῳ ἐκκλησιαστικῇ συνελεύσει τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς
Ἰόρκης ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Southwell παρεκάλει νὰ ἐκ-
φρασθῇ «πλήρης σεβασμὸς θαυμασμός διὰ τὸν κατὰ τὰς δο-
κιμασίας τοῦ πολέμου ἐπιδειχθέντα ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν
ἐκκλησιῶν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν πίστιν», ἡ δ' ἐκκλησία τῆς
ἐπαρχίας νὰ μετέσχη ὀλοφύχως τοῦ ἔργου τῆς χριστιανικῆς
ἐπανορθώσεως. Ἡ κατὰ τὰ τελευταία ὀλίγα ἐτη ἱστορία
τοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Εὐρώπης—προσέθεσαν ἡ Α. Σ.—ὑπῆρ-
ξεν ἡ ἐνδοξότερα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων διωγμῶν.
Ἐν τῇ αὐτῇ συνελεύσει ὁμιλῶν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰόρ-
κης ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐναντι τῶν γερμανικῶν ἐκκλη-
σιῶν στάσεως, εἶπεν εἶτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶνε ἀδύνατον νὰ
λεχθῇ κατὰ πόσον αὐταὶ ἐνεργῶς ὑπεστήριξαν τὸν νατσοισμόν
ὑπάρχουν—εἶπε—λόγοι νὰ πιστευθῇ ὅτι καθολικοὶ καὶ
λουθηρανοὶ τῆς Γερμανίας ἀπεδοκίμαζον τὰ ἐγκλήματα τῶν
Νατσὶ, δὲν θὰ ἦτο δὲ ὀρθὸν νὰ ἐλθῶμεν εἰς κοινωνίαν πρὸς
τοὺς ἐνεργῶς ὑποστηρίζοντας τὴν νατικὴν τυραννίαν. Διὰ
τοὺς ἀντιταχθέντας ὁμῶς κατ' αὐτῆς, κἄν εἴτι ἡδυνάτουεν
ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς νὰ τὸ πράξουν, θὰ πρέπη νὰ εἰμεθα ἔτοι-

μοὶ νὰ ἀνασυνδέσωμεν τὸν ὑπὸ τοῦ πολέμου διακεπέτα
θεσμόν καὶ νὰ τοὺς παράσωμεν εὐαγγέλιον δυνάμεθα ἐοί-
θισαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν προσπαθειῶν τῶν ὅπως καλέσωται
τὸν λαὸν τῶν εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὴν κατὰ
Χριστὸν ζωὴν. Ἐφ' ἔσον ὅμως δὲν εἶνε δυνατὴ συναδέλ-
φωσις μεταξὺ τῶν ἡμετέρων στρατιωτῶν καὶ τοῦ γερμανι-
κοῦ λαοῦ, δὲν δύναται αὕτη νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ πρὸς
τοὺς γερμανοὺς πάστορας, μέχρις οὐ πληροφρηθῶμεν πλη-
ρέστερον περὶ τῆς στάσεως τῶν πρὸς τὴν ἡθῆ ἀνατραπειῶν
φάουλῃ ἐν Γερμανίᾳ τάξει.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Τῆ 29 παρ. μηνὸς ἐν συρροῇ χιλιάδων γερμανῶν λουθη-
ρανῶν ἐτελέσθη ἐν τῇ ναφ τοῦ ἀγ. Θωμᾶ τῆς Δελφίας δέη-
σις «ὅπερ ἀφέσεως τῆς κλοσοσιαίας αἱματηρᾶς ἀμαρτίας
τῆς Γερμανίας» ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τοῦ ἀνέκφραστα
δαινὰ ὑποστάτους ἐν στρατοπέδῳ συγκεντρώσεως διασώμου
πάστορος Μαρτίνου Νιμαίλλερ.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΥΡΙΑΔΩΝ
† Ὁ Φωκίδος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
† Ὁ Γουβίου καὶ Οἰτύλου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Δρ τῆς Θεολογίας

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1945

Ἰερῶν ναῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	Δρχ.	5.000
» » πόλεων καὶ χωριῶν	»	1.000
» » χωριῶν	»	300
Ἰερῶν Μονῶν	»	500
Ἰδιωτῶν	»	500
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν	»	200
Διὰ τὰς προκηρῆξεις ἐκλογῆς ἱερῶν.	»	1.000

Αἱ συνδρομαὶ προκαταβίλλονται.
Δι' ἄλλας καταχωρήσεις ἰδιαίτεραι συνεννοήσεις

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, ἀνταλλαγὰ περιοδικῶν
καὶ ἐφημερίδων: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐκκλησίας.
Ὁδὸς Μοσχονησιῶν 12α, Ἀθήνας 8. [Τηλέφ. 82.219].

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα: Πρὸς τὴν Διαχείρισιν τοῦ
Περιοδικοῦ Ἐκκλησία, ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήνας (Κ).

—Αἰδ. Χρ. Κατσουγιαννόπουλόν, Θεσ/νίκην—κ. Εὔστ.
Εὐσταθόπουλον, καθηγητὴν, Πάτρας—Αἰδ. Σόλωνα Καρρᾶν,
Θεσ/νίκην, —Διδα Γεωργίαν Παπασωτηρίου, μαθητρίαν, Τρί-
καλα—Ἀρχμ. Βενέδικτον Πετράκη, ἱεροκήρυκα, Ἀγρί-
νιον—κ. κ. Νικ. Ζουγαδάκη Καθηγητὴν καὶ Ἀλεξ. Στε-
φανίδην, ἱατρόν, Ἡράκλειον Κρήτης. Συνδρομαὶ ἐλήφθη-
σαν, ἐνεγράφητε συνδρομηταὶ, ἐκδοθέντα τεύχη ἀπεστάλη-
σαν.—Θεμ. Καραμάνην, Γραμματέα Ἱ. Μητροπόλεως Μη-
θύμνης, Καλλονῆν. Ἐπιταγή ἐκ ὀρ. 200 ἐλήφθη. Ἐνεγρά-
φητε ἐκδοθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν, ἀναμένομεν ὑπό-
λοιπον τῆς συνδρομῆς.—Σταυρὸν Ναστούλην, Θεολόγον,
Πρέβεζαν, αἰδ. Βασ. Χατζηφιλιππίδην, Θεσ/νίκην, ἐπιτα-
γαὶ ἐκ δραχ. 300 ἐλήφθησαν.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΒΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΥΠΟΙΣ "ΦΟΙΝΙΚΟΣ", ΛΕΩΝΑΤΟΥ 4

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΟΝ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς πρόβλημα τῶν
συγχρόνων Του, τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ κό-
σμου, τῶν αἰρέσεων, τοῦ μεσαίωνα, τῆς μετὰ τὴν
Ἀναγέννησιν φιλοσοφίας καὶ θεολογίας.—Ἡ ἄρνησις
τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἡ ἱστορικότης του ἀποδεικνυομένη ἐκ μαρτυριῶν
ἐθνικῶν καὶ Ἰουδαϊκῶν. Ὁ Ἰησοῦς τῶν Εὐαγγελίων
καὶ ὁ ἱεραρκοῦ χαρακτήρ τῆς ΚΑ. Αἱ μαρτυρίαι τῶν
ἀποστόλων καὶ ἰδίως τοῦ Παύλου. Ὁ Χριστὸς ἐν τῇ
θερηκαίᾳ, τῇ λατρείᾳ, τῇ τέχνῃ καὶ τῇ Φιλολογίᾳ.
Συμπέρασμα.

Ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἐκκλησίας
Τιμᾶται δρχ. 1000